

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**ITÄVALLAN JA RUOTSIN SUHDE EU:N YHTEISEEN ULKO- JA
TURVALLISUUSPOLITIikkaAN**

Pro gradu - tutkielma

Yliluutnantti

Jaakko Kaakinen

SM4

KRH-opintosuunta

Huhtikuu 2015

Kurssi SM4	Linja KRH-opintosuunta
Tekijä Yliluutnantti Jaakko Kaakinen	
Opinnäytetyön nimi Ruotsin ja Itävallan suhde EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun Kurssikirjasto
Aika Huhtikuu 2015	Tekstisivuja 60 Liitesivuja 0
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Itävallan ja Ruotsin suhdetta EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Lisäksi tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten keväällä 2014 alkanut Ukrainan sota on vaikuttanut maiden suhteeseen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.</p> <p>Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytetään sosiaalista konstruktivismia, joka tässä tutkimuksessa perustuu vahvasti Alexander Wendtin teokseen Social Theory of International Relations.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytetään teoriaohjaavaa laadullista sisällönanalyysiä.</p> <p>Tutkimusaineistona käytetään pääasiassa kohdevaltioiden virallisilta verkkosivuilta löytyviä julkisia englanninkielisiä raportteja, lehdistötiedotteita, strategioita ja muita julkaisuja joista valikoidaan aihetta koskeva lähdeaineisto.</p> <p>Ensimmäisessä vaiheessa neljän teeman avulla molempien maiden osalta aineiston se osa, joka on julkaistu ennen Ukrainan sodan alkamista. Teemat ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sotilaallisen voiman merkitys - EU:n yhteinäisyyden merkitys valtiolle - Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suhde valtion omiin intresseihin - EU rauhan takaajana <p>Toisessa vaiheessa analysoidaan molempien maiden osalta aineiston se osa, joka on julkaistu ukrainan sodan alkamisen jälkeen.</p> <p>Pohdintaluvussa tarkastellaan lopulta analyysin tulokset tukeutuen tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tuloksena havaittiin, että molemmat maat olivat vahvasti sitoutuneet EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteisiin ja olivat sitoutuneet niihin myös omissa ulko- ja turvallisuuspoliittisissa tavoitteissaan. Maiden suhtautumisessa YUTP:n tavoitteisiin ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia.</p> <p>Ukrainan sota vaikutti maiden suhteisiin EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan eri tavoin. Itävalta muuttui lausunnoissaan varovaiseksi ja Venäjää myötäileväksi ja Ruotsi korosti EU:n yhtenäisyyden merkitystä aiempaa kovemmin.</p>	
Avainsanat EU, Euroopan Unioni, konstruktivismi, sisällönanalyysi, turvallisuus, puolustus, politiikka, kansainväliset suhteet, sosiaalinen rakenne, kansainvälinen järjestelmä, identiteetti, intressit, retoriikka, ulkopoliittikka, YUTP, Itävalta, Ruotsi	

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Taustaa.....	1
1.2.	Tutkimusongelma ja rajaus	5
1.3.	Aikaisempi tutkimus.....	6
2.	KONSTRUKTIVISMI KANSAINVÄLISEN JÄRJESTELMÄN SELITTÄJÄNÄ.....	7
2.1.	Sosiaalisen järjestelmän rakenne.....	9
2.2.	Toimija	10
2.3.	Identiteetti.....	11
2.4.	Intressit	12
2.5.	Kulttuuri	14
2.6.	Valtio kansainvälisessä järjestelmässä	15
2.7.	Anarkian luonne	16
2.8.	Euroopan unioni valtiona	17
3.	TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSAINEISTO	17
3.1.	Tutkimusmenetelmä	17
3.2.	Tutkimusaineisto ja analyysin vaiheet.....	20
4.	ITÄVALTA EUROOPAN UNIONISSA.....	22
5.	RUOTSI EUROOPAN UNIONISSA.....	24
6.	EU:N YHTEISEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN MERKITYS ITÄVALLASSA JA RUOTSISSA	25
6.1.	Itävalta ennen Ukrainan sotaa	25
6.2.	Itävalta Ukrainan sodan alkamisen jälkeen	34
6.3.	Ruotsi ennen Ukrainan sotaa	36
6.4.	Ruotsi Ukrainan sodan jälkeen.....	43
7.	POHDINTA	48
7.1.	Itävallan ja Ruotsin suhde EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ennen Ukrainan sodan alkamista.....	50

7.2. Ukrainan sodan vaikutus maiden suhtautumiseen EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kohtaan.....	52
7.3. Itävallan ja Ruotsin eroavaisuuden ja yhtäläisyydet suhteessa EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan	56
7.4. Itävallan ja Ruotsin linja verrattuna Suomeen	58
7.5. Itävallan ja Ruotsin suhde EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan konstruktivismin näkökulmasta.....	59
7.6. Mahdollinen jatkotutkimus.....	59
8. LÄHTEET	61
8.1. Tutkimuskirjallisuus	61
8.2. Muut lähteet.....	61
8.3. Internetlähteet	62

ITÄVALLAN JA RUOTSIN SUHDE EU:N YHTEISEEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikkaAN

1. JOHDANTO

1.1. Taustaa

Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) luotiin 1992 Maastrichtin sopimuksella ja sitä on kehitetty vaihe vaiheelta yhtenäisempään suuntaan. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei ole syrjäyttänyt jäsenvaltioiden omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, vaan sitä on kehitetty rinnakkaisesti tehostamaan jäsenmaiden yhteisten intressien toteutumista.

YUTP:n toiminta ja tehtävät päätökset vaativat jäsenmaiden yksimielisyyttä, eikä jäsenmaita voi velvoittaa toimintaan ilman niiden omaa suostumusta. Yksimielisyysvaatimuksen johdosta EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen päätöksenteko on joskus ongelmallista, koska jäsenmaat eivät eri syistä halua välttämättä sitoutua niiden omien intressien vastaisiin päätöksiin. Ongelmista huolimatta EU on usein onnistunut sopimaan erimielisyydet ja kyennyt toimimaan yhtenäisesti.

Euroopan unionin turvallisuusstrategia vuodelta 2003 määrittelee unionin näkemyksen maailmanlaajuisista haasteista ja unioniin kohdistuvista uhista. Strategia määrittelee suurimmiksi uhiksi terrorismin, joukkotuhoaseet ja alueelliset konfliktit, sekä hajoavat valtiot ja järjestäytyneen rikollisuuden. Strategiassa tuodaan ilmi EU:n pyrkimys laajentua ja sen

mukanaan tuomat ongelmat uusilla raja-alueilla. Yhteisen aseellisen voiman merkitystä pidetään suurena kriisinhallinnassa, mutta yhteisestä puolustuksesta ei ole mainintaa.¹

Lissabonin sopimuksella syvennettiin EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, määriteltiin toimintatavat joiden perusteella politiikkaa toteutetaan, sekä luotiin uusia rakenteita. Sopimuksen yhtenä keskeisenä tarkoituksena oli tehdä EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta tehokkaampaa ja toimintakykyisempää. Taloudellisena mahtina EU:n katsottiin tarvitsevan yhtenäisempää ulkopoliittista vaikutusvaltaa yksittäisten jäsenmaiden suorittaman hajautetun ulkopoliitiikan rinnalle.

Yhtenäisen linjan edustamiseksi sopimuksessa luotiin ulkoasiain ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan virka. Viranhaltija johtaa EU:n ulkoasiainneuvoston puheenjohtajana ja komission varapuheenjohtajana. Lissabonin sopimuksella vahvistettiin lisäksi EU:n avunantolauseke, jonka perusteella jäsenvaltiot veloitettiin auttamaan toisiaan kaikin mahdollisin keinoin, tarvittaessa sotilaallisesti, jos ne joutuvat alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Velvoite ei kuitenkaan voi olla ristiriidassa jäsenmaiden Natositoumusten kanssa.² Solidaarisuuslausekkeella ei yleisesti katsota olevan sotilaallista painoarvoa, vaikka osa jäsenmaista tulkitseekin sen sillä tavalla. Juridisesti ajateltuna solidaarisuuslauseke on ihan yhtä sitova, kuin Naton vastaava 5. artikla.

EU:n yhteinen puolustuspolitiikka on toistaiseksi käytännössä tarkoittanut sotilaallista kriisinhallintaa, terrorismin vastaista toimintaa ja puolustusvälineyhteistyötä. Yhteinen puolustus on ollut periaatteellisesti mahdollista jo Maastrichtin sopimuksen voimaantulosta lähtien, mutta sitä ei ole koskaan toteutettu, eikä unionilla ole omia puolustusvoimia. EU:n jäsenmaista suurin osa luottaa puolustusratkaisussaan sotilasliitto Natoon, eikä yhteistä puolustustoimintaa ole katsottu näissä jäsenvaltioissa tarpeelliseksi.

EU:n yhteinen ulkopoliitiikka on kehittynyt hiljalleen keskitetympään suuntaan. Osa EU:n jäsenmaista on antanut ulkopoliittista toimintavaltaansa EU:lle ja hoitaa ulkopoliitiikkaansa osin EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta.

Itävalta ja Ruotsi ovat niiden kuuden EU-jäsenmaan joukossa, jotka eivät ole liittyneet Naton jäseniksi ja ovat pitkään pitäneet ulkopoliitiikassaan tärkeänä puolueettomuutta ja sotilaallista liittoutumattomuutta. EU:n jäseninä ne kuitenkin joutuvat sovittamaan oman ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa osaksi EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Tutkimusta

¹ Euroopan Unionin turvallisuusstrategia (2003)

² Lissabonin sopimus, (2007, 2009), katso myös: EU-Perusteos, Marko Ruonala, (2011: 80 - 91)

aloittaessa oletuksena on, että molemmat maat suhtautuvat yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan lähtökohtaisesti myönteisesti, mutta vahvasta liittoutumattomuusperinteestään johtuen ne ovat varovaisia kannanotoissaan sotilaallisen voiman käyttöön osana EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Ukrainan levottomuuksien eskaloituminen sodaksi ja Venäjän aggressiivisuus unionin rajoilla on aiheuttanut EU:lle ja sen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle uudenlaisen haasteen. Kylmän sodan jälkeisessä ajassa mahdottomana pidetty aseellinen konflikti Euroopassa on muuttunut todeksi ja pakottanut eurooppalaiset valtiot miettimään uusiksi turvallisuuskäsitystään ja EU:n asemaa turvallisuuden tuottajana. Oletuksena on, että myös aiemmin vahvasti liittoutumattomuuttaan korostaneet valtiot, kuten Itävalta ja Ruotsi ovat joutuneet ottamaan kantaa suhteestaan EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Tutkimusta tehdessä on vielä epäselvää, koska Venäjä tarkalleen ottaen otti osaa Ukrainan konfliktiin³, joten Ukrainan sodan alkamisella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa päivämäärää 16. maaliskuuta 2014, jolloin Krimin niemimaalla järjestettiin kansanäänestys irtautumisesta Ukrainasta ja liittämisestä osaksi Venäjän federaatiota.

Krimin liittämisen jälkeen Itä-Ukrainassa alkoi kapina, jonka seurauksena osa Itä-Ukrainan maakunnista äänesti erostaan Ukrainasta. Ukrainan uusi hallitus, eivätkä länsimaat tunnustaneet äänestystä lailliseksi ja Ukrainan hallitus aloitti aseellisen terrorisminvastaisen operaation alueella. Terrorisminvastainen operaatio kehittyi nopealla tahdilla lähes täysimittaiseksi sodaksi, jonka yhtenä seurauksena Itä-Ukrainassa ammuttiin alas malesialainen matkustajakone. Matkustajakoneen mukana kuoli runsaasti Hollannin kansalaisia, mikä viimeistään kiinnitti Euroopan huomion täysimääräisesti konfliktiin. Venäjän epäiltiin tukeneen Itä-Ukrainan kapinallisia sotilaallisesti merkittävällä panostuksella ja Ukrainan hallitus syytti Venäjää matkustajakoneen alas ampumisesta.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on sosiaalinen konstruktivismi, jonka mukaan kansainvälistä järjestelmää tarkastellaan sosiaalisesti rakentuneena järjestelmänä, jossa valtiot ovat toimijoita. Sosiaaliset rakenteet ja käsitykset ovat ihmisten tuottamaa ja ylläpitämää todellisuutta, jota voi tutkia ja tarkastella kielen avulla. Kielen käyttö eri muodoissa kuvaa

³ Krimin liittäminen sai alkunsa Kiovassa tapahtuneesta vallanvaihdosta, jossa pitkien ja väkivaltaisten mielenosoitusten seurauksena presidentti Viktor Janukovitš joutui luopumaan vallasta ja pakenemaan maasta. Eri lähteiden mukaan Venäjä olisi mahdollisesti ollut taustatoimijana mukana jo mielenosoitusten aikaan. Venäläisdokumentissa Krimin liittämistä valmisteltiin jo hyvissä ajoin ennen Krimillä järjestettyä kansanäänestystä, joten Venäjän todellisesta roolista tapahtumien aikana on vaikea saada selvää. Venäjä kiisti pitkään sotilaidensa läsnäolon Krimillä ennen kansanäänestystä, mutta Putin on myöhemmin myöntänyt Venäjän asevoimien paikallaolon.

yhteisesti jaettu ja yksityisiä käsityksiä todellisuudesta ja kielen käytössä tapahtuvaa muutosta tutkimalla voi saada kuvan sosiaalisissa rakenteissa ja käsityksissä tapahtuvista muutoksista.

Konstruktivistisen ajattelun mukaan kansainvälistä järjestelmää ja sen toimintaa pystytään muokkaamaan. Muokkaaminen tapahtuu kielen käytöllä, joka muuttaa ihmisten käsitystä kansainvälisestä järjestelmästä.⁴ Kansainvälisen järjestelmän muuttuminen vaatii siis käsitysten laajaa muuttumista. Esimerkiksi Euroopan unioni voi konstruktivistisen ajattelun mukaan saavuttaa valtioliiton aseman sijasta kansallisvaltion verrattavan aseman, jos käsitys unionista muuttuu sen mukaiseksi unionin jäsenvaltioissa ja ajatus hyväksytään laajasti kansalaisten keskuudessa.

Konstruktivismissa kansainvälisen järjestelmän konfliktien ei katsota johtuvan valtioiden intressien törmäämisestä vaan valtioiden sisäisten käsitysten ristiriidoista. Esimerkiksi sotien syttyminen voi johtua konstruktivistisen ajattelun mukaan valtiollisten toimijoiden käsitysten erilaisuudesta ja ristiriidasta. Konfliktien syiden selittämisen sijaan konstruktivistisesta lähtökohdasta tehtävä tutkimus pyrkii ymmärtämään konfliktiin johtaneita sosiaalisia rakenteita ja toimijoiden käsitysten ristiriitoja.

Kielen käytössä tapahtuva muutos ja siinä mahdollisesti ilmenevät ristiriitaisuudet eri osapuolten välillä kuvaavat käsitysten muuttumista. Muutos ei ole yhtäaikaista, eikä se tapahdu kaikkien toimijoiden osalta samalla tavalla. Toimijoiden omat kokemukset ja käsitykset muodostuvat niiden omiin identiteetteihin ja intresseihin perustuen, joten yhtenäisen käsityksen ja todellisuuden muovautuminen saattaa kestää pitkään. Vaikka Itävalta ja Ruotsi vaikuttavatkin nopeasti tarkasteltuna hyvin samankaltaisilta toimijoilta, niiden identiteeteissä on kulttuurista ja historiasta johtuvia eroavaisuuksia, jotka saattavat vaikuttaa niiden kielenkäyttöön eri tavoin. Esimerkiksi Venäjän toiminta Ukrainassa voi vaikuttaa maiden suhteeseen EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kohtaan eri tavoin.

Konstruktivistisesta näkökulmasta tarkasteltuna keskustelukulttuurin muutos itsessään on olennaista ja kuvaa vallitsevien käsitysten muuttumista. Konstruktivisti on kiinnostunut käsityksen muodostumisesta ja siitä, missä muutos on tapahtunut tai tapahtumassa. Konstruktivistia voisi kiinnostaa myös muutoksen sisältö, eli se, mitkä käsitykset ovat olleet vallitsevia ennen ja mitkä käsitykset ovat korvaamassa vanhaa ja siten muodostamassa uutta todellisuutta.

⁴ Jyri Raitasalo, Turvallisuusympäristön muutos ja Suomen puolustus, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 23, Edita Prima Oy, 2008, s. 12-13

Konstruktivistisesta näkökulmasta keskustelu itsessään voi muuttaa käsityksiä ja siten muokata todellisuutta. Keskustelemalla vallitsevat käsitykset muuttuvat ja muovautuvat ohjaten kollektiivista käsitystä uuteen suuntaan. Kollektiivisen käsityksen muuttuessa myös todellisuus rakentuu uudelleen.

Tässä tutkimuksessa analysoidaan Itävallan ja Ruotsin valtiollisia kannanottoja EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ennen Ukrainan sotaa ja sen jälkeen. Tarkoituksena on tutkia maiden suhdetta EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja miten Venäjän sotilaallisen voiman käyttö Ukrainassa on vaikuttanut suhtautumiseen.

1.2. Tutkimusongelma ja raja

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millainen merkitys EU:n yhteisellä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla on Itävallalle ja Ruotsille ja onko suhtautuminen muuttunut Ukrainan sodan syttymisen jälkeen. Tutkimusongelmaan pyritään löytämään vastaus seuraavien tutkimuskysymysten ja lisäkysymysten avulla:

- Miten EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on lausuttu Itävallassa ja Ruotsissa ennen Ukrainan sotaa?
- Miten EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on lausuttu Itävallassa ja Ruotsissa Ukrainan sodan syttymisen jälkeen?
- Onko Ukrainan sota vaikuttanut Itävallan ja Ruotsin EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeviin lausuntoihin?

Lisäkysymykset:

1. Millaisia lausuntoja Itävallassa ja Ruotsissa on annettu EU:n sotilaallisen voiman käytöstä?
2. Millaisia lausuntoja Itävallassa ja Ruotsissa on annettu EU:n yhtenäisyydestä?
3. Miten Itävallan ja Ruotsin omat intressit vaikuttavat suhteeseen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan?

Tutkimus rajautuu ajallisesti vuoden 2010 alusta kevääseen 2015. Tarkastelemalla maiden kannanottoja vuoden 2010 alusta Ukrainan sodan alkamiseen asti pyrkimys on saavuttaa kattava näkemys maiden viime vuosien suhtautumisesta EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Ukrainan sodasta on tutkimuksen valmistuessa kulunut noin vuosi,

jonka aikana oletettavasti molemmat maat ovat ehtineet reagoimaan tapahtumiin ja yllättävän sodan shokkivaikutuksen jälkeen valtioilla on ollut aikaa tarkistaa omaa turvallisuuskäsitystään. Lähtökohtaoletuksena on, että Ukrainan sodalla on ollut vaikutuksia molempien maiden turvallisuuskäsityksiin ja vuoden aikana on tullut riittävästi poliittisia kannanottoja tilanteesta analyysiä varten. Tutkimus on kotimaisestakin näkökulmasta ajankohtainen, koska Venäjän toiminta Ukrainassa on voimistanut ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua myös Suomessa. Erityisenä mielenkiinnon kohteena on, vaikuttiko Ukrainan sota eri tavoin kahden hyvin samankaltaisen maan suhtautumiseen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Itävalta ja Ruotsi valikoituivat mielenkiinnon kohteeksi niiden omaavien samankaltaisuuksien vuoksi. Molemmilla valtioilla on vahva sotilaallisen liittoutumattomuuden perinne ja molemmat liittyivät Unionin jäseniksi samaan aikaan. Maiden samankaltaisuus mahdollistaa vertailevan analyysin tekemisen, eikä huomio kiinnity liikaa ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen referointiin. Tutkimus antaa lisäksi perspektiiviä myös kotimaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen keskustelun tarkasteluun.

Suomi on monessa mielessä samankaltainen Itävallan ja Ruotsin kanssa. Suomi liittyi Unioniin samaan aikaan, eikä ole sotilaallisesti liittoutunut. Kuten Itävalta ja Ruotsi, Suomikin on mukana Naton rauhankumppanuustoiminnassa ja on pyrkinyt profiloitumaan rauhanturvaamisen suurvaltana. Lisäksi Itävalta ja Suomi ovat harvoja EU-maita, joissa on asevelvollisuuteen perustuva puolustusratkaisu. Ruotsi luopui asevelvollisuudestaan vuonna 2009, mutta Ukrainan sodan ja Venäjän lisääntyneen sotilaallisen aktiivisuuden seurauksena Ruotsissakin on herännyt keskustelu asevelvollisuuden palauttamisesta.

1.3. Aikaisempi tutkimus

EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ovat käsitelleet ainakin:

Koivula & Salo työpaperissaan: Yhteistyö, avunanto ja solidaarisuus? Lissabonin sopimuksen turvallisuuspoliittinen merkitys

Suominen Ranskan näkökulmasta Pro Gradussaan Ranskan turvallisuuspoliittinen doktriini, sen taustatekijät ja tulevaisuus osana Euroopan Unionia

Iivonen Ruotsin näkökulmasta Pro Gradussaan Ruotsin turvallisuuspolitiikan kansainvälinen ulottuvuus ja siihen liittyvät tekijät.

Vastaavaa vertailevaa tutkimusta Itävallan ja Ruotsin välillä tai Itävallan näkökulmasta tehtyä tutkimusta EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ei ole tullut tutkijan tietoon.

2. KONSTRUKTIVISMI KANSAINVÄLISEN JÄRJESTELMÄN SELITTÄJÄNÄ

Tutkimuksen teoreettinen näkökulma perustuu Alexander Wendtin esittämään näkemykseen kansainvälisen järjestelmän sosiaalisesta luonteesta. Konstruktivismia ei pidetä kansainvälisen politiikan teoriana, vaan se on viitekehys, jonka avulla voidaan tutkia, sekä pyrkiä ymmärtämään ja selittämään yhteisten merkitysten ja tulkintojen sosiaalista rakentumista. Konstruktivismi perustuu sosiaaliseen ontologiaan, jonka mukaan ymmärryksellä ja käsityksillä on materiaalistien tekijöiden lisäksi oma merkityksensä kansainvälisessä järjestelmässä, kuten muissakin järjestelmissä, joissa ihminen on osana kokonaisuutta.⁵

Konstruktivistinen ajattelutapa ja muut konstitutiiviset teoriat ovat syntyneet realismin kritiikistä. Konstruktivistisen ajattelutavan mukaan kansainvälistä järjestelmää ei voi tutkia ja havainnoida realismin käsitysten mukaisilla yleispätevillä keinoilla. Klassisen realistin pyrkiessä selittämään kansainvälistä järjestelmää pysyvien perusolemustensa perusteella (valtio, pyrkimys valtaan, kilpailu) konstruktivistit näkee kaiken sosiaalisina rakenteina. Konstruktivistisen ajattelun mukaan kansainvälisessä järjestelmässä ei ole olemassa universaaleja muuttumattomia ”luonnonlakeja”, vaan järjestelmä rakentuu käsityksissä ja ymmärryksessä ympäröivästä maailmasta. Näin ollen järjestelmän toiminta voi myös muuttua samalla kun tietoisuus ja käsitykset järjestelmästä muuttuvat.⁶

Sosiaalinen ontologia perustuu realistiseen tieteenfilosofiaan, mikä tarkoittaa materiaalsen ja henkisen todellisuuden olemassaoloa toisistaan riippumattomina. Molemmat todellisuudet vaikuttavat toisiinsa ja sosiaalinen todellisuus antaa merkityksen materiaaliselle

⁵ Raitasalo, (2008: 10)

⁶ Joonas Sipilä & Tommi Koivula, Kuinka strategiaa tutkitaan, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimuslustoista No 52, 2013, s. 29

todellisuudelle. Konstruktivismissa sosiaalista todellisuutta pidetään merkityksellisempänä.⁷ Epistemologialtaan konstruktivismi perustuu pragmatismiin.⁸

Kansainvälisen järjestelmän toiminnassa konstruktivismiin kiinnostuksen kohteena on valtioiden ja muiden toimijoiden identiteettien ja intressien muodostuminen. Näiden ei katsota olevan pysyviä ja universaaleja, vaan valtioiden toimiessa järjestelmässä, niiden käsitykset ja identiteetti muuttuvat.⁹

Abstraktit asiat, kuten valtio tai EU, ovat olemassa vasta kun niille luodaan jaettu merkitys. Abstraktit asiat voivat myös lakata olemasta kun niille lakataan antamasta jaettua merkitystä. Asioiden sosiaalinen olemassaolo vaatii käsityksen muodostumisen ja sen jakamisen kollektiivisesti¹⁰. Näin ollen voidaan väittää, että abstraktien asioiden olemassaolo on riippuvainen ihmisistä, jotka jakavat merkityksen.¹¹ Yksilö voi muodostaa itsenäisesti asioille käsityksiä, mutta vasta kollektiivinen yhteisymmärrys tekee asioista merkittäviä.¹² Kollektiivit voivat tulla tietoisiksi yhteisestä käsityksestään ja tietoisesti muuttaa sitä.¹³

Konstruktivistisen teorian mukaan asioilla voi olla materiaallinen ja sosiaalinen ulottuvuus ja näiden ulottuvuuksien välinen suhde vaihtelee.¹⁴ Materiaalinen todellisuus muodostuu osin riippumattomasti sosiaalisesta todellisuudesta ja sosiaalinen todellisuus osin riippumattomasti materiaalisesta todellisuudesta. Molemmat puolet ovat kuitenkin keskinäisriippuvaisia ja määrittävät toistensa muodostumista.¹⁵ Euroopan Unionilla on materiaallinen ulottuvuus, joka käsittää esimerkiksi maantieteelliset rajat, sekä sosiaalinen rakenne, joka on ihmisen mielissä oleva käsitys unionin merkityksestä.

Objektit voidaan määritellä sisäisten ja ulkoisten rakenteiden perusteella. Molemmissa rakenteissa voi olla materiaallinen ja sosiaalinen ulottuvuus.¹⁶ Esimerkiksi Euroopan Unionin sisäinen sosiaalinen rakenne muodostuu jäsenmaissa yhteisesti jaetuista käsityksistä, kun taas ulkoinen rakenne muodostuu EU:n ulkopuolisten toimijoiden käsityksistä.

⁷ Jarno Limnell, Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia, 2009, s. 31

⁸ Wendt, (1992: 393–394)

⁹ Wendt (1999: 34-36)

¹¹ Wendt (1999: 70 - 71)

¹² Wendt (1999: 75)

¹³ Wendt (1999: 76)

¹⁴ Wendt (1999: 76 - 77)

¹⁵ Wendt (1999: 111 - 112)

¹⁶ Wendt (1999: 83 - 85)

Konstruktivismi ilmestyi kansainvälisten suhteiden tutkimusalalle kolmannen debatin jälkeen. Kolmannessa debatissa kiisteltiin kriittisten teorioiden ja positivististen teorioiden välillä. Kriittinen teoria haastoi rationalistisen teoriakoulukunnan ja normatiivisen teoretisoinnin. Kriittisen teorian mukaan yleispätevää teoriaa ei voinut olla olemassa eikä yhdellä tieteellisellä voinut selittää monimuotoista todellisuutta.¹⁷

Teoriat on tapana jaotella selittäviin ja ymmärttäviin. Realismin lukeutuessa selittäviin teorioihin, konstruktivismissa pyritään ymmärtämään ilmiöitä. Konstruktivismissa ei pyritä selittämään, miten ilmiöt ovat syntyneet eikä selittämään niiden kausaalisuhteita.¹⁸ Wendtin esittämän näkemyksen mukaan kansainvälisten suhteiden tutkimisessa käytettävät teoriat pohjautuvat pääsääntöisesti sosiaaliin teorioihin.¹⁹ Konstruktivismiin voi ymmärtää sijoittuvan ongelmanratkaisuteorioiden ja kriittisten teorioiden välimaastoon.²⁰

Konstruktivismi ei vastaa kysymykseen ”miksi”, eikä tarjoa selityksiä positivististen teorioiden tapaan. Konstruktivismissa kiinnostuksen kohteena on todellisuuden sosiaalinen rakentuminen ja se pyrkii luomaan käsitystä siitä, miten toimijat muokkaavat todellisuutta.

2.1. Sosiaalisen järjestelmän rakenne

Sosiaalisen järjestelmän rakenne muodostuu materiaalisista reunaehdoista ja niille annetuista merkityksistä, intresseistä ja yhteisesti jaetuista käsityksistä. Toimijat toisaalta toimivat materiaalisten reunaehtojen puitteissa

Konstruktivistisessa ajattelussa kansainvälisen järjestelmän toiminta nähdään peruseriaatteiltaan uusrealistisen koulukunnan oppien mukaisena. Kansainvälisen järjestelmän anarkia hyväksytään ja valtioiden katsotaan olevan keskeisiä toimijoita. Järjestelmän ei kuitenkaan katsota toimivan hallitsemattomasti eikä itseohjautuvasti, vaan sen olemuksen katsotaan määräytyvän enemmän sosiaalisten, kuin materiaalisten rakenteiden mukaan. Kansainvälisen järjestelmän luonne voi muuttua riippumattomasti materiaalisista

¹⁷ Raitasalo, (2008: 7–8, 12), Limnell, (2009: 29, 31–32)

¹⁸ Torsti Sirén, Strateginen kommunikaatio ja informaatio-operaatiot 2030, 2009, Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos, Julkaisusarja 2: Artikkelikokoelmat, N:o 7. s. 42

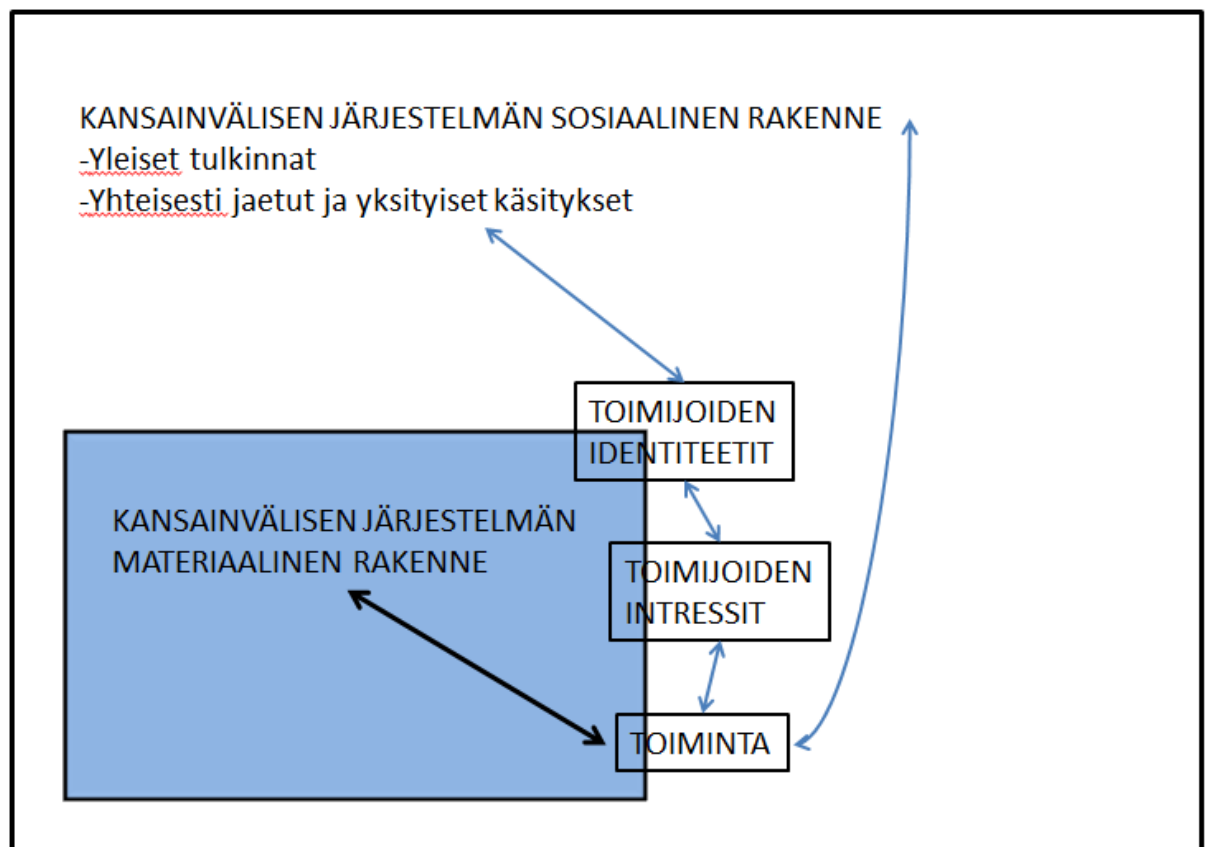
¹⁹ Wendt (2003: 193–197)

²⁰ Limnell, (2009: 29, 31–32)

lainalaisuuksista. Valtioiden identiteettien katsotaan määräytyvän suhteessa muihin järjestelmän toimijoihin²¹

Raitasalon mukaan kansainvälisen järjestelmän rakentumista tutkitaan konstruktivismissa neljällä tasolla²², joista sosiaalisen järjestelmän rakenne on ensimmäinen. Sosiaalisen rakenteen tasolla rakenne sisältää yhteisesti jaettuja ymmärryksiä ja yhteisesti jakamattomia ymmärryksiä esimerkiksi asevoiman käytön mahdollisuudesta. Yhteisesti jaetuissa ymmärryksissä on suuri yksimielisyys, kun taas yksityisessä ymmärryksessä oleva käsitys ei ole yleisesti tunnustettu. Sosiaalisen järjestelmän rakenne on osaksi riippuvainen materiaalisista rakenteista. Muut sosiaalisen rakentumisen tasot ovat identiteettien rakentuminen, identiteettien perusteella tapahtuva toimijoiden intressien määrittely ja kahdesta edellisestä johtuva toiminta, jolla on vaikutuksia materiaaliseen rakenteeseen.

KUVA 1. Konstruktivistinen näkemys kansainvälisen järjestelmän elementeistä²³

2.2. Toimija

²¹ Wendt (1999)

²² Raitasalo (2008: 13 - 15)

²³ Raitasalo (2008: 14), Kuva muokattu tutkielmaan sopivaksi

Sosiaalisten toimijoiden toiminta perustuu materiaalisiin tekijöihin, sosiaalisesti muodostuneihin käsityksiin ja intresseihin²⁴, käsitysten muodostumista ei voi täysin selittää materiaalisilla tekijöillä.²⁵ Materiaaliset tekijät rajoittavat kansainvälisten toimijoiden toimintamahdollisuuksia ja toisaalta mahdollistavat tietynlaisen toiminnan.

Valtio ei voi esimerkiksi tuottaa öljystä energiaa, jos sillä ei ole hallussaan öljylähteitä tai se ei saa hankittua öljyä muilta toimijoilta. Toisaalta jos valtiolla on esimerkiksi materiaalisesti vahva armeija, se voi helpommin valloittaa muita valtioita. Materiaaliset tekijät eivät välttämättä pakota toimijoita tietynlaiseen toimintaan, vaan toiminnan käynnistäminen vaatii tahtoa.²⁶ Materiaalinen perusta on viime kädessä merkittävä vasta, kun toimija antaa sille merkityksen. Esimerkiksi valtion alueella oleva öljyesiintymä merkitsee vasta sitten, kun valtio päättää hyödyntää sitä kaupassa tai energiantuotannossa.

Kansainvälisen järjestelmän toimijoilla on toisistaan historian ja keskinäisen kanssakäymisen seurauksena muodostuneita käsityksiä, jotka vaikuttavat siihen, miten ne keskinäisesti toimivat.²⁷ Jatkuva kanssakäyminen muokkaa näitä käsityksiä jatkuvasti. Toimijoiden tekojen ymmärtämiseksi on tärkeää ymmärtää miten ne muodostavat käsityksensä maailmasta. Toimijat voivat tietoisesti vaikuttaa identiteettiinsä ja intresseihinsä.²⁸

2.3. Identiteetti

Yksi toimijan toimintaan vaikuttava tekijä on identiteetti. Toimijan identiteetti on sosiaalisesti rakentunut. Identiteetin rakentumiseen vaikuttaa yhtäältä toimijan kanssakäynti muiden järjestelmän toimijoiden kanssa ja toisaalta identiteetin muodostumiseen vaikuttaa toimijan käsitys itsestään ja käsitys siitä millainen on muiden toimijoiden käsitys itsestä.

Wendt jakaa toimijan identiteetin neljään kategoriaan. Yksityinen identiteetti perustuu toimijan materiaalisiin ominaisuuksiin ja käsitykseen itseystään. Tyyppi-identiteetti perustuu yksityiseen identiteettiin, mutta vaatii lisäksi muiden toimijoiden kanssa sosiaalisesti jaetun merkityksen. Rooli-identiteetti on olemassa vain kanssakäymisessä muiden toimijoiden kanssa ja vaatii nimensä mukaisesti tietyn roolin omaksumista ja sen normien mukaan

²⁴ Wendt (1999: 139)

²⁵ Wendt (1999: 41)

²⁶ Wendt (1999: 110 - 111)

²⁷ Wendt (1999: 108 - 109, 158)

²⁸ Wendt (1999: 137 - 138)

toimimista. Rooli-identiteetin omaksuminen perustuu oletuksiin muiden käsityksistä. Kollektiivinen identiteetti on toimijan tietoisuutta itsestään jonkun ryhmän jäsenenä. Yksityinen identiteetti voi muuttua, mutta se voi olla vain yhdenlainen kerrallaan. Muita identiteettejä voi olla useanlaisia tilanteesta riippuen.²⁹

Identiteetit ovat jatkuvassa muutoksessa toimijan toimiessa interaktiossa muiden järjestelmän toimijoiden kanssa. Tarpeettomat identiteetit voivat hävitä ja uusia identiteettejä tulee tilanteen mukaan. Toiseudella on suuri merkitys identiteetin rakentumisessa. Koska identiteetti on pohjimmiltaan toimijan käsitys itsestään, on ”minä” erotettava ”toisesta”. Identiteetin määrittäminen voi tapahtua positiivisen tai negatiivisen identifikaation kautta.³⁰

Identiteetti rakentuu kahden yhtäaikaisen toiminnan seurauksena. Identiteetin rakentuminen on aiemman identiteetin uudelleentuottamista ja muuttumista ja identiteetti on jatkuvasti avoin vaikutuksille, jotka muuttavat sitä. Identiteetti muuttuu muiden toiminnan seurauksena, mutta identiteetin muutoksella on vaikutusta myös muiden toimijoiden identiteetin muotoutumiseen.³¹

Toimijan toimintaa on mahdotonta käsittää ilman identiteettiä ja toimijan suhdetta toiseen toimijaan³². Identiteettien ilmentäessä, mitä toimijat ovat, intressien avulla selviää, mitä toimijat tavoittelevat. Intressejä ja identiteettejä pitää tarkastella toisiaan täydentävinä ja muovaavina.³³

Identiteetti ei aina pakota toimijaa tietynlaiseen toimintaan, vaan toimija voi toimia identiteettinsä vastaisesti, toisaalta identiteetin omaksuminen voi toisinaan olla toimijan intressien mukaista. Toisinaan taas toimija voi toimia identiteettinsä mukaisesti, vaikka se olisikin sen intressien vastaista.³⁴

2.4. Intressit

Identiteettien ilmentäessä toimijan olemusta, intressit osoittavat mitä toimija haluaa. Toimija ei voi tietää, mitä se haluaa, jos se ei tunne olemustaan. Identiteetit toimivat intressien

²⁹ Wendt (1999: 224 - 230)

³⁰ Raitasalo (2008: 16 - 17)

³¹ Raitasalo (2008: 16 - 17)

³² Wendt, (2003: 240)

³³ Wendt, (2003: 230, 234, 239)

³⁴ Wendt, (2003: 232, 234–235, 243)

edellytyksenä eikä niitä voi käsitellä erikseen. Ilman intressejä identiteettien muodostumiselle ei ole motivaatiota. Sekä identiteetit, että intressit ovat perustana toiminnalle. Identiteetit toimivat perustana intresseille, jotka ohjaavat toimintaa.

Wendt jakaa intressit kahteen kategoriaan. Objektiiiset intressit ovat tarpeita, jotka ovat vaatimuksena identiteettien ylläpitämiselle. Esimerkiksi opettajan objektiivinen intressi on tuottaa laadukasta opetusta ylläpitääkseen rooli-identiteettiään. Jos opettaja ei tunnista intressiä eikä pyri ylläpitämään sitä, identiteetti lakkaa olemasta. Identiteetin ylläpitämiseen tarvitaan sen vaatimusten tunnistamista ja toimimista vaatimusten mukaisesti. Subjektiiiset intressit perustuvat uskomuksiin, joita toimijalla on tarpeista, jotka ylläpitävät identiteettiä.³⁵

Intressit muotoutuvat toimijoiden käsityksistä siitä, mikä on merkittävää. Voima saa merkityksensä toimijoiden intresseistä. Voimalla ja intresseillä on materiaallinen perusta, mutta pääasiassa niiden merkitys muodostuu toimijoiden käsityksistä.³⁶ Identiteettejä ja intressejä ei voi purkaa tekijöihin, vaan niiden selittäminen on mahdollista vain ymmärtämällä kollektiivista käsitysten muodostumista.³⁷

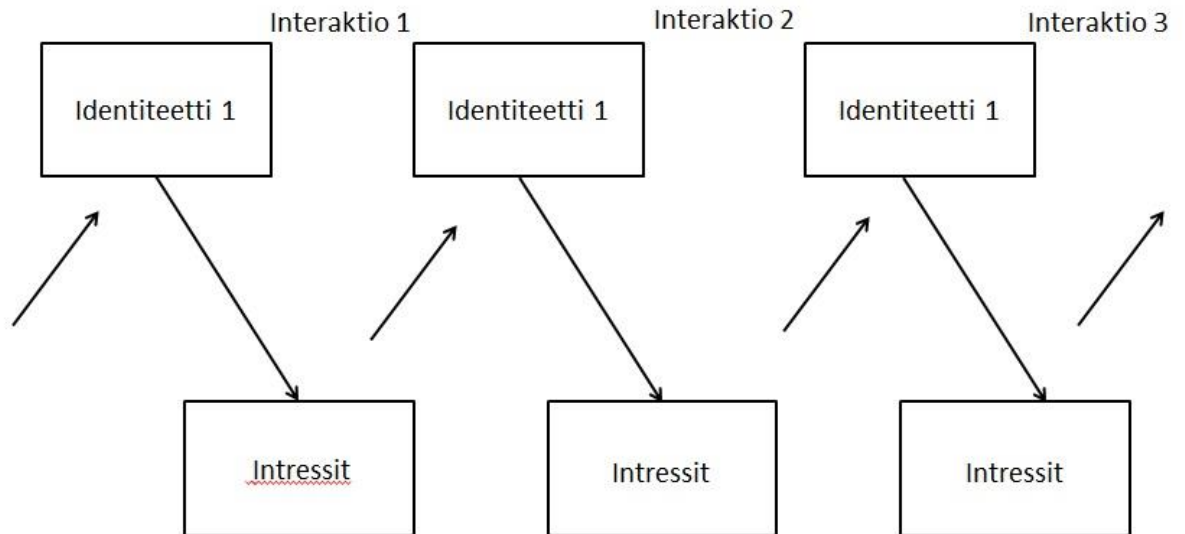
Valtioiden toiminta kansainvälisessä järjestelmässä perustuu niiden intresseihin. Identiteettiinsä perustuen ne määrittelevät intressinsä, eivätkä pelkästään toimeenpane intressiensä mukaista toimintaa. Intresseistä johtuva toiminta muokkaa osaltaan valtioiden identiteettejä, jonka perusteella on mahdollista määrittää uusia tai muokata vanhoja intressejä.

³⁵ Wendt (1999: 231 - 233)

³⁶ Wendt (1999: 135)

³⁷ Wendt (1999: 138)

KUVA 3. Identiteettien jatkuva rakentuminen³⁸

2.5. Kulttuuri

Kulttuuri on toimijoiden välillä kollektiivisesti jaettua tietoa, joka koostuu toimijoiden yksityisestä, sosiaalisen kanssakäymisen seurauksena syntyneestä tiedosta muista toimijoista, sekä siitä mitä toimijat ”tietävät” muiden tietävän itsestään. Esimerkiksi valtiot tietävät yhteisen historiansa perusteella toisista valtioista paljon ja tieto on kollektiivista. Kyseessä on siis ns. toimijoiden sisäistämä kollektiivinen muisti, eikä vaan yhteisesti jaettujen ideoiden summa.³⁹

Kaikki toiminta jossa ihminen on mukana, pohjautuu ensisijaisesti kulttuuriin ja materiaallinen ulottuvuus antaa vain toiminnalle perustan ja reunaehdot.⁴⁰

Kulttuuri ei suoranaisesti johda toimijoita konfliktiin, eikä Kulttuurin ja anarkian suhde siis ole deterministinen. Toimijat voivat muokata anarkiaa.⁴¹ Kulttuuri ja identiteetti muokkaavat ja rakentava toisiaan. Tulkinta toisesta toimijasta perustuu osin kulttuuriin.⁴²

³⁸ Raitasalo (2008: 23), muokattu

³⁹ Wendt (1999: 157 - 164)

⁴⁰ Wendt (1999: 193)

⁴¹ Wendt, (1992: 394)

⁴² Wendt, (2003: 141–142, 251, 260–263)

Kulttuurin omaksuminen tapahtuu väkisin, palkinnon kautta tai oikeutetusti. Konstruktivistisen näkemyksen mukaan kulttuurin omaksuminen tapahtuu oikeutetusti.⁴³ Oikeutetusti omaksutulla kulttuurin asteella toimijat kokevat toisten toimijoiden odotukset itsessään, jolloin toisesta tulee osa itseä muodostaen yhteisen minän. asteella toimijat samaistuvat toisten odotuksiin, ”toinen” on osa itseä, muodostaen yhdessä ”itsen” kanssa ”minän”.⁴⁴ Kulttuuri on myös mahdollista oppia, jolloin oppiminen ja perspektiivin muutos vaikuttavat identiteetin omaksumiseen kausaalisesti. Oppiminen ja perspektiivin muutos eivät muuta toimijoita eivätkä toimijan intressejä, vaan mahdollistavat kyvyn saavuttaa intressit vallitsevassa sosiaalisessa todellisuudessa.⁴⁵

2.6. Valtio kansainvälisessä järjestelmässä

Valtiot ovat kansainvälisen järjestelmän avaintekijöitä ja ymmärtääkseen kansainvälisen järjestelmän toimintaa, on ensin ymmärrettävä valtion toiminta. Valtiot eivät kuitenkaan ole kansainvälisen järjestelmän ainoita toimijoita eivätkä ne ole yhtään merkittävämpiä kuin muut järjestelmän toimijat, kuten kansainväliset järjestöt tai sotilasliitot. Sosiaalisen järjestelmän toimijat ovat tietoisia toimijoita, koska sosiaalinen toiminta vaatii tietoisuutta. Jos kansainvälistä järjestelmää tarkastellaan sosiaalisesti rakentuneena järjestelmänä, on sen toimijoiden oltava tietoisia toimijoita. Näin ollen myös valtio voidaan nähdä toimijana, joka on tietoinen itsestään, toimii tavoitteellisesti intressiensä mukaisesti.⁴⁶ Valtion sisäisillä toimijoilla (kansalaisilla) on merkittävä rooli valtion toiminnassa ja sen merkityksen ylläpidossa, mutta valtion toimintaa ei voi purkaa yksittäisiin toimijoihin.⁴⁷

Valtiot ovat sisäisesti hyvin erilaisia ja eri tavoin rakentuneita. Kansainvälisen järjestelmän tarkastelua varten niiltä on riisuttava sisäisiä ominaisuuksia ja pyrittävä saattamaan ne vertailukelpoiseen asemaan. Wendt määrittelee valtiolle viisi ominaisuutta: 1. laillinen järjestys, joka perustuu normeihin, sääntöihin ja periaatteisiin. 2. Väkivallan monopoli, joka tarkoittaa valtion sääntöihin perustuvaa yksinoikeutta tappavan voiman käyttöön

⁴³ Wendt, (2003: 266–267)

⁴⁴ Wendt, (2003: 273–276)

⁴⁵ Wendt, (2003: 198, 333, 335–336)

⁴⁶ Wendt (1999: 193 - 194)

⁴⁷ Wendt (1999: 221)

suvereniteetin ja sisäisen järjestyksen ylläpitämiseksi. 3. Suvereniteetti, joka tarkoittaa sisäistä suvereniteettia ja ulkoista suvereniteettia. Sisäinen suvereniteetti vaatii valtion yksinoikeutta määrittää yhteiskunnan säännöt ja toimintatavat. Ulkoinen suvereniteetti tarkoittaa riippumattomuutta ulkoisista tekijöistä ja muiden valtioiden hyväksyntää. 4. Sosiaalinen yhteiskunta, joka tarkoittaa valtion sisäisten toimijoiden (kansalaisten) yhteisesti jakamaa ymmärrystä kansalaisuudesta ja yhteistä ryhmä-identiteettiä. 5. Maa-alue, joka on valtion sisäisten toimijoiden yhteisesti ymmärtämä ja ulkopuolisten toimijoiden tunnustama.⁴⁸

2.7. Anarkian luonne

Wendtin mukaan kansainvälisen järjestelmän rakenne ilmenee anarkian muodossa ja se toimii kansainvälisen järjestelmän hallitsevana voimana, mutta se ei ole toimijoista riippumaton, itsesyntyinen voima, vaan toimijat vaikuttavat sen luonteeseen. Wendt jakaa anarkian kolmeen eri makrotason rakenteeseen (kulttuuriin) sen mukaan, mikä niiden rooli on järjestelmässä. Hobbesilainen kulttuuri perustuu vihollisuuteen, Lockelainen kulttuuri perustuu kilpailuun ja Kantilainen kulttuuri perustuu ystävyyteen.⁴⁹

Konstruktivismissa tunnustetaan anarkian ja valtioiden välisen kilpailun olemassaolo, mutta niiden katsotaan olevan ihmisen käsitysten ja ymmärryksen luomaa todellisuutta. Valtiojärjestelmä katsotaan ihmisten historian saatossa tietoisuuden kehittymisen myötä syntyneeksi järjestelmäksi, järjestelmää voidaan tietoisesti myös muokata. Valtioita ja valtioiden välistä kilpailua ei pidetä muuttumattomana ja vastustamattomana luonnonlakina, vaan valtioiden katsotaan olevan olemassa, koska ihmiset jakavat ymmärryksen yhteisestä historiasta, ajattelutavasta, kielestä, kulttuurista, ideologiasta ja kansallisista ominaispiirteistä. Todellisuus nähdään siis kollektiivisesti jaettuna ymmärryksenä.⁵⁰

Toisin, kuin valtioiden sisäisessä politiikassa, kansainvälisessä järjestelmässä ei ole auktoriteettia, joka ohjaisi valtioiden toimintaa.⁵¹

⁴⁸ Wendt (1999: 201 - 214)

⁴⁹ Wendt (1999: 246 - 247)

⁵⁰ Robert Jackson & Georg Sørensen, *Introduction to International Relations, Theories and Approaches*, Second edition, Oxford University Press 2003, s. 253-254

⁵¹ Wendt, 1992, 206–213, 394, Jackson & Sorensen 2003, 68 Anarkia erottaa sisä- ja ulkopoliitiikan toisistaan.

2.8. Euroopan unioni valtiona

EU ei suoraan sovi Wendtin esittämään valtiomuottiin, koska sen ominaisuudet eivät vastaa täysin niitä määritelmiä, mitä Wendt valtiolle asettaa. Unionilla on perustusasiakirjoihin ja sopimukseen perustuva valtiollinen järjestys ja hallinto-organisaatio, sillä on (ainakin heikko) sosiaalinen yhteiskunta, sekä maa-alue, joka on sisäisesti ja ulkoisesti ymmärretty ja tunnustettu. EU:lta puuttuu osittain väkivallan monopoli, koska jäsenvaltioilla on omat väkivaltarakenteensa, jota ne käyttävät suvereenisti ilman EU:n hallintaa. EU:lla kuitenkin on tiettyjä normeihin perustuvia väkivallan rakenteita, joita se voi käyttää oman hallintokoneistonsa päätöksellä.

Unionilla on ulkoinen suvereniteetti ja muiden kansainvälisten toimijoiden tunnustus, mutta sisäisesti jäsenvaltioilla on merkittävin päätösvalta omiin asioihinsa. EU:lla kuitenkin on osittainen sopimukseen perustuva vaikutusvalta jäsenmaidensa asioihin. Nämä seikat tiedostaen EU käsitetään tässä tutkimuksessa yhtenä kansainvälisen järjestelmän toimijana verrannollisena valtiotoimijoihin. Jäsenmaita tarkastellessa EU käsitetään järjestelmänä, jonka piirissä jäsenvaltiot toimivat.

3. TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSAINEISTO

3.1. Tutkimusmenetelmä

Konstruktivismiin perusoletuksen mukaan todellisuus rakentuu käsityksien kautta sosiaalisena prosessina. Käsitykset muodostuvat ennen kaikkea kielen avulla. Kielen avulla välitetään käsityksiä ja niistä muodostuu kollektiivinen ymmärrys todellisuudesta. Konstruktivistisesta näkökulmasta tehty tutkimus kulkee käsi kädessä kielen tutkimuksen kanssa. Kielen käyttöä ja sen muutosta tutkimalla pyritään saavuttamaan tietoa siitä, miten käsitykset ja ymmärrys todellisuudesta ovat rakentuneet ja miten ne muuttuvat.

Kielen sisältöä analysoimalla konstruktivismiin näkökulmasta tutkimustaan tekevä tutkija pyrkii etsimään kielestä todellisuutta rakentavia käsityksiä ilmentäviä. Kieltä analysoimalla ja kielenkäytön muutosta tarkastelemalla tutkija voi selvittää, millaisia muutoksia käsityksissä on tapahtunut ja mitkä tapahtumat tai kehityskulut ovat vaikuttaneet käsitysten kautta todellisuuden kuvan muutokseen.

Tässä tutkielmassa käytetään tutkimusmenetelmänä teoriaohjaavaa laadullista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysillä tutkitaan yleensä kielellistä aineistoa, tavoitteena sisällöllisten luokitteluiden avulla pyrkiä analysoimaan tutkittavaan ilmiöön liittyviä sisältöjä ja rakenteita kuvaamalla puhutun tai kirjoitetun kielen muotoa tai sisältöä.⁵² Sisällönanalyysiä voidaan käyttää tutkimusmenetelmänä hyvin erilaisille dokumenteille. Veikko Pietilän mukaan sisällönanalyysiä voi käyttää kaiken inhimillisen toiminnan tai käyttäytymisen tuotteille, joita voi pitää esittävinä.⁵³ Sisällönanalyysissä lähdevalinta keskittyy kielellisiin lähteisiin. Lähteet voivat olla esimerkiksi aihealueeseen liittyviä puheita, lehtiartikkeleita tai kirjoituksia eri aikakausilta. Lähteistä pyritään etsimään niiden sanoman taustalla vaikuttavia käsityksiä.

Sisällönanalyysi on yleensä laadullista tutkimusta, vaikka sitä voidaan käyttää menetelmänä myös määrällisessä tutkimuksessa. Sisällönanalyysissä pyritään mahdollisimman kattavaan kuvaukseen aineiston sisällöistä ja saattamaan tulokset lukijalle uskottavaan muotoon.

Analyysi voidaan jakaa empiiriseen ja teoreettiseen analyysiin, joissa aineiston tarkastelu ja argumentointi eroavat toisistaan kahdella tavalla. Empiirisessä analyysissä keskeisiä tekijöitä ovat aineiston keräämis- ja analysointimenetelmät, joita tutkijan täytyy argumentoida erikseen. Empiirisessä analyysissä lähteiden tunnistettavuus ja yksilöitävyys pyritään häivyttämään, jotta tarkastellessa huomio ei kiinnittyisi lähteeseen, vaan esitettäviin tuloksiin. Teoreettisessa analyysissä tutkija argumentoi raportin edetessä käsitellessään aineistoa ja argumentointi pyritään sitomaan väitteen tunnistettavuuteen ja sen esittäjään.⁵⁴

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista induktiivinen päättely, jossa yksittäisistä havainnoista johdetaan suurempia merkityskokonaisuuksia. Tässä tutkimuksessa on pyrkimyksenä koota pitkältä aikaväliltä yksittäisiä havaintoja, joiden perusteella tutkija pyrkii ymmärtämään ja vertailemaan tutkimuksen kohteena olevien valtioiden suhdetta Euroopan Unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Lisäksi tavoitteena on selvittää millä tavalla maat ovat reagoineet lähialueen sotilaalliseen konfliktiin ja miten se on vaikuttanut niiden suhtautumiseen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Pintapuolisesti tarkastelun kohteena ovat maat Itävalta ja Ruotsi vaikuttavat hyvin samankaltaisilta suhteessaan yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, mutta on oletettavaa,

⁵² Pirita Seitamaa-Hakkarainen, Kvalitatiivinen sisällönanalyysi, 1999, www.metodix.com

⁵³ Veikko Pietilä, Sisällön erittely, Gaudeamus, 1976

⁵⁴ Jouni Tuomi & Anneli Sarajärvi, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, 10. uudistettu painos, Tammi, 2009, s. 20-21

että eroavaisuuksiakin löytyy. Näiden eroavaisuuksien paikantaminen on tutkijan keskeisen mielenkiinnon kohde.

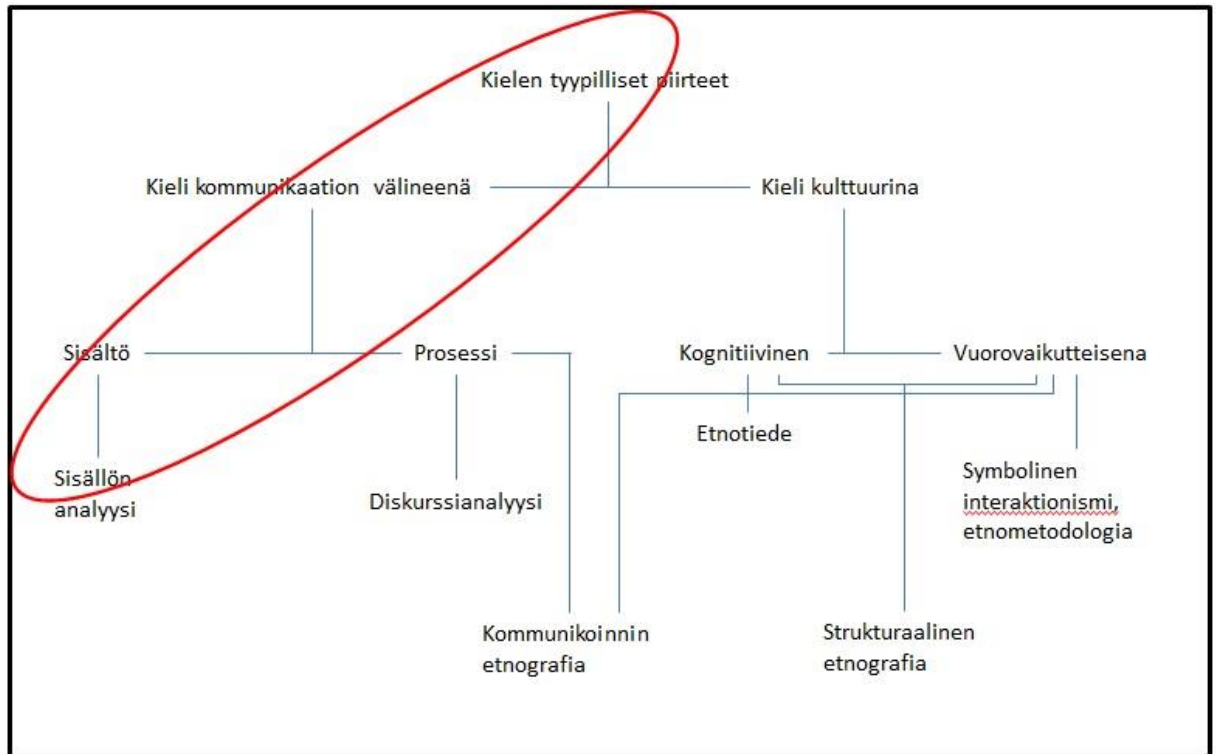
Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoria määrittää tutkimukselle ja tutkimusaineistolle merkityksen ja perustan, jonka perusteella aineistoa voidaan pitää relevanttina tutkimuksen kannalta. Konstruktivistisen teorian mukaan todellisuus on sosiaalisesti rakentunutta ja rakentuu jatkuvasti ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa käsitysten muodostuessa uudelleen. Käsitysten ja todellisuuden havainnointi on mahdollista kielen avulla ja se ilmenee kielen käytössä eri yhteyksissä.

Laadullinen tutkimus pyrkii selittämisen sijaan ymmärtämään tutkittavaa asiaa ja sitä käytetään pääasiassa ihmistieteessä, jolle on ominaista kiinnostus ihmismielen luomaan maailmaan, eikä tilastoitaviin yleistyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä ja antamaan sille mielekäs tulkinta. Laadullisen tutkimuksen päätelmät ja tulokset perustuvat vahvasti tutkijan omaan käsitykseen todellisuudesta, vaikka tutkija pyrkisikin mahdollisimman objektiiviseen tarkasteluun. Lopputulos on tutkijan oma teorian ja kysymyksenasettelun rajaama näkemys aiheesta ja toinen tutkija voi samasta aineistosta saada hyvinkin erilaisia tutkimustuloksia.

Tutkimustulosten mahdollisimman hyvän luotettavuuden mahdollistamiseksi tutkijan on kuvattava tutkimusprosessi, lähteiden hankinta ja niiden käyttö mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta lukija kykenee arvioimaan tutkimusta sitä lukiessaan. Tutkimusprosessin ja lähteiden hankinnan mahdollisimman tarkka kuvaaminen mahdollistaa tutkimustulosten kriittisen arvioinnin.

Laadullisen aineiston käsittelemiseksi on olemassa kymmeniä eri menetelmiä, joista sisällönanalyysi on yksi. Pääosa menetelmistä pohjautuu jollain tavalla kielen tutkimiseen, koska kieli on väline, jolla todellisuutta kuvataan. Eri menetelmät voidaan luokitella sen mukaan, mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Tässä tutkimuksessa analysoidaan kieltä kommunikaation välineenä yhdysvaltalaiseen laadullisen tutkimuksen perinteeseen tukeutuen, sisällönanalyysiä käyttäen.

KUVA 3. Kielen tyypilliset piirteet tutkimuksen kohteena⁵⁵

Yhdysvaltalainen tutkimusperinne ei ole yksiselitteinen kokonaisuus, mutta siitä voidaan osoittaa neljä kokoavaa kriteeriä, jotka liittyvät toisiinsa:

1. Yhdysvaltalaisissa oppaissa laadullinen tutkimus esiintyy erityistieteiden, erityisesti etnologian, antropologian ja sosiologian historiana.
2. Laadullisen tutkimuksen esittäminen erityistieteiden menetelmällisenä ongelmana.
3. Metodologisen perustan ja tutkimuskäytännön suhdetta pidetään tutkimuksessa ohjaussuhdetta väljempänä.
4. Epistemologian ohjaava vaikutus, eli ontologian ottaminen valmiina.

3.2. Tutkimusaineisto ja analyysin vaiheet

Kirjallinen tutkimusaineisto voidaan jakaa kahteen kategoriaan, yksityiseen ja joukkotiedotukseen.⁵⁶ Yksityiseksi aineistoksi voidaan lukea esimerkiksi puheet, kirjeet, päiväkirjat, muistelmat tai sopimukset. Joukkotiedotuksella tarkoitetaan esimerkiksi

⁵⁵ Kuva 1. Kielen tyypilliset piirteet tutkimuksen kohteena, Miles & Huberman 1994, 7, muokattu

⁵⁶ Tuomi & Sarajärvi (2009: 84)

sanomalehtiä, aikakauslehtiä, elokuvia tai muuta mediaa. Tässä tutkielmassa analysoidaan Itävallan ja Ruotsin ministeriöiden, sekä ulkopoliittisen eliitin kirjallisissa muodossa löytyviä raportteja, lausuntoja ja uutisartikkeleita, jotka jaetaan teemoittain, sekä ajallisesti ja analysoidaan tutkimuskysymysten avulla.

Aineiston keruun ensimmäisessä vaiheessa valitsin tarkasteltavan ajanjakson, jonka perusteella luin mahdollisimman paljon julkaisuja ja lausuntoja valtioiden virallisilta verkkosivuilta löytyvistä arkistoista. Lukemisen aikana erottelin aineistosta kaiken materiaalin, joka koski valtioiden suhtautumista EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Ajanjakson läpiselailun jälkeen tutustuin erittelemääni aineistoon tarkemmin ja hahmottelin alustavat teemat, joiden mukaan toteuttaisin analyysin. Teemoiksi valikoituivat aineiston perusteella aseellisen voiman käytön merkitys EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, EU rauhan takaajana, EU:n yhtenäisyyden merkitys, EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitys valtioiden omien intressien tavoittelulle, sekä EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitys valtioiden suhteelle Venäjään. Analyysin edetessä kuitenkin ilmeni, että teemoja on tutkielman kokoon nähden liikaa, joten jätin tarkastelun ulkopuolelle venäjäsuhteiden tarkastelun omana kokonaisuutenaan ja päätin sivuta sitä Ukrainan kriisin käsittelyn yhteydessä.

Teemojen lisäksi jaoin tarkasteltavan aineiston ajallisesti ennen Ukrainan sotaa julkaistuun aineistoon ja Ukrainan sodan jälkeen julkaistuun aineistoon. Tämän tarkoituksena on selvittää millä tavalla Ukrainan sota on vaikuttanut lausuntojen sisältöön EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkityksestä maille.

Ennen Ukrainan sotaa julkistetusta aineistosta pyrin valikoimaan niitä, jotka koskivat maiden suhdetta EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan yleisesti. Ukrainan sodan alkamisen jälkeen julkaistusta aineistosta pyrin valikoimaan sellaisen aineiston, jossa on selkeästi havaittavissa sodan aiheuttama vaikutus ja muutos sisällössä. Maiden suhtautumisen vertailu tapahtui analyysin jälkeen pohdintaluvussa, jossa lisäsin huomioita myös kotimaisesta keskustelusta, eli vertasin maiden keskinäisten eroavaisuuksien lisäksi tuloksia myös kotimaiseen näkökulmaan.

Aineiston analyysin jälkeen kokosin havaintoni pohdintalukuun, jossa jaottelin havaintoni ennen Ukrainan sotaa julkistetusta materiaalista saatuihin havaintoihin, Ukrainan sodan jälkeen julkistetusta materiaalista saatuihin havaintoihin, sekä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia tarkasteleviin havaintoihin. Seuraavaksi vertailin analysoimiani havaintoja

maiden suhteista EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan Suomalaisesta näkökulmasta.

Lopuksi tarkastelin Ukrainan sodan vaikutusta konstruktivistisesta näkökulmasta ja pyrin pohtimaan millä tavalla Ukrainan sota muutti käsityksiä Euroopan sosiaalisista rakenteista ja miten rakenteiden muutos vaikutti Itävallan ja Ruotsin identiteetteihin ja intressien kautta maiden toimintaan.

Aineisto on hankittu valtioiden virallisilta verkkosivuilta löytyvistä arkistoista⁵⁷ ja ne on julkaistu englanniksi. Pääosa aineistosta on julkaistujen puheiden muodossa, mutta osaksi on käytetty myös valtioiden ulko- ja turvallisuuspoliittisia strategioita ja niistä löytyviä mainintoja EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Tekstissä olevat aineistonäytteet ovat suoria lainauksia kirjoitusvirheineen, eikä niitä ole korjailtu. Pitkistä teksteistä on poimittu EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevia osia ja tekstistä pois jätetty osuus on merkitty kolmella pisteellä.

4. ITÄVALTA EUROOPAN UNIONISSA

Itävalta liittyi Euroopan unioniin samaan aikaan Suomen ja Ruotsin kanssa vuonna 1995. Liittymisestä päätettiin kansanäänestyksellä, jossa liittymistä kannatti kaksi kolmasosaa äänestäneistä. Itävallan liittyminen unionin jäseneksi oli pitkän lähentymislinjan seurausta. Itävallan liittyminen unionin jäseneksi oli looginen jatkumo maan aiempaan integraatiosuuntaukseen. Itävalta oli mukana perustamassa 1960-luvulla voimaan astunutta Euroopan vapaakauppa-aluetta ja solmi vapaakauppasopimuksen Euroopan yhteisön (ent. Euroopan talousyhteisö) kanssa vuonna 1973.⁵⁸

Itävallan äärioikeistolaisena pidetyn vapauspuolueen vaalivoitto ja hallitukseen meno vuonna 1999 ajoi Itävallan ja EU:n suhteet kriisiin seitsemäksi kuukaudeksi. EU-maista lähinnä Ranskan ja Belgian ajama boikotti herätti kriittistä keskustelua EU:n arvoista ja sen oikeutuksesta puuttua jäsenmaidensa sisäpolitiikkaan. Boikotti saatiin purettua ”kolmen

⁵⁷ <http://www.bmeia.gv.at/en/>, <http://www.government.se>

⁵⁸ Itävallan ulkoministeriön verkkosivut: <http://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/austria-in-the-eu/>, luettu 5.3.2015, klo 14.00

viisaan” neuvottelutyön tuloksena, mutta sen katsotaan lisänneen EU-kriittisten voimien äänenpainoa Itävallan sisäpolitiikassa⁵⁹.

Itävallassa pidetään EU-jäsenyyttä tärkeänä kanavana omien ulkopoliittisten tavoitteidensa ajamisessa. Unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan katsotaan tarjoavan Itävallalle hyvän mahdollisuuden olla mukana edistämässä siviilien suojelua konflikteissa, ihmisoikeuksien vahvistamisessa, aseiden viennin rajoittamisessa, joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäisyssä, sekä muiden kansainvälisten turvallisuusuhkien torjunnassa.

Itävalta korosti pitkään puolueettomuutta ulkopoliitiikassaan, mutta EU-jäsenyyden myötä puolueettomuus on muuttunut liittoutumattomuudeksi. Itävalta on mukana Naton rauhankumppanuusohjelmassa ja on osallistunut Naton kriisinhallintaoperaatioihin mm. Kosovossa ja Afganistanissa. Kansainvälisten organisaatioiden merkitystä rauhan ylläpitäjänä pidetään Itävallassa tärkeänä.

Vuoden 2013 turvallisuusstrategiassa tuodaan ilmi, ettei Itävallassa katsota yksittäisillä mailla ole merkittävää painoarvoa kansainvälisten uhkien ratkaisemisessa, vaan laajojen uhkien torjuntaan tarvitaan kansainvälisiä järjestöjä, kuten EU, Nato (PfP) ja ETYJ.⁶⁰ Turvallisuusstrategiassa todetaan, ettei Itävallan alueellista koskemattomuutta loukkaava sotilaallinen uhka ole todennäköistä lähitulevaisuudessa, vaan keskeisimpiä turvallisuusuhkia Itävallalle ja muulle Euroopalle ovat:

- Terrorismi
- Joukkotuhoaseiden leviäminen
- Alueelliset kriisit, jotka uhkaavat laajeta
- Hajoavat valtiot
- Luonnon tai ympäristön aiheuttamat katastrofit
- Kyberhyökkäykset
- Uhat strategiselle infrastruktuurille
- Järjestäytynyt rikollisuus
- Huumeiden salakuljetus ja muu järjestäytynyt rikollisuus
- Korruptio
- Laiton maahanmuutto ja maahanmuuttajien integroitumisen epäonnistuminen
- Ruoan, veden ja energian puute

⁵⁹ Suomen ulkoministeriön verkkosivut:

<http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=222270&contentlan=1&culture=fi-FI>, luettu 6.3.2015, klo 14.00

⁶⁰ Austrian Security Strategy, 2014, s.6

- Ympäristönmuutos
- Merirosvous ja muut uhat kauppateiteillä ja
- Talouskriisin turvallisuusvaikutukset

Itävallassa katsotaan maan jakavan samanlaisen turvallisuusympäristön kaikkien lähimpien naapurimaidensa kanssa⁶¹. Itävallan naapureista viisi on EU:n, sekä Naton jäsenmaita ja Sveitsi on Itävallan tapaan puolueeton Naton PfP -kumppani. Itävallasta poiketen Sveitsi on kuitenkin pitäytynyt EU:n ulkopuolella ja säilyttänyt täydellisen puolueettomuutensa ja liittoutumattomuutensa. Lähialueistaan Itävalta pitää merkittävänä omansa ja EU:n ulkopoliittikan painopisteenä Länsi-Balkanin maita, jotka ovat maalle tärkeitä ennen kaikkea kaupan ja turvallisuuden osalta. Itävalta tukee Länsi-Balkanin maiden kehitystä kohti EU:n jäsenyyttä. Itävallassa pidetään EU:n merkittävänä ulkopoliittisena saavutuksena Kroatian liittymistä unioniin vuonna 2013 ja Itävallan vaikuttamisen katsotaan edesauttaneen liittymistä⁶².

Sotilaallisen uhan epätodennäköisyydestä huolimatta Itävalta on Suomen tapaan säilyttänyt yleisen asevelvollisuuden. Asevelvollisuuden säilyttämisestä on vuosien aikana kiistelty, mutta se on edelleen säilyttänyt kannatuksensa kansan keskuudessa. Asevelvollisuuden kohtalosta äänestettiin vuonna 2013 ja tuolloin asevelvollisuutta kannatti n. 60% äänestäneistä⁶³. Vaihtoehtona oli tuolloin asevelvollisuusarmeijan muuttaminen ammattiarmeijaksi.

5. RUOTSI EUROOPAN UNIONISSA

Ruotsi liittyi Euroopan unioniin vuoden 1995 alussa samaan aikaan Itävallan ja Suomen kanssa. Ruotsin liittyminen oli Itävallan tavoin pitkän lähentymisen jatkumoa Euroopan talouden integraatiolle, jossa Ruotsikin oli tiiviisti mukana. Ruotsin liittymisestä järjestettiin maassa kansanäänestys, jossa äänesti oli 83% äänioikeutetuista. Liittymisen puolesta äänesti 52.3% äänestäjistä, liittymistä vastaan 46.8% ja 0,9% äänesti tyhjää.⁶⁴

EU:n yhteisellä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla on ollut ja tulee olemaan suuri merkitys Ruotsille. Jäsenyys merkitsee Ruotsille osallisuutta isompaan liittoumaan, jolla on yhteinen

⁶¹ Artikkel, Austria's Security and Defence Policy, Itävallan puolustusvoimien kotisivut, http://www.bundesheer.at/english/td_international/artikel.php?id=25, luettu 10.3.2015.

⁶² Itävallan ulkoministeriön raportti, Foreign and European Policy Report, 2013, s. 60 - 61

⁶³ Lehtiartikkeli, Helsingin Sanomat, 31.1.2013

⁶⁴ Ruotsin valtion verkkosivut, <http://www.government.se/sb/d/3470/a/20685>, luettu 10.3.2015.

arvopohja ja joka pyrkii edistämään rauhaa maailmanlaajuisesti. EU tarjoaa Ruotsille kanavan, jonka kautta se pystyy vaikuttamaan globaalisti. Ruotsin ulkopoliittinen toiminta on muuttunut merkittävästi toisen maailmansodan jälkeen.

Vahvasta puolueettomuudesta Ruotsi on siirtynyt kohti kansainvälisen vaikuttamisen suuntaa ja valtioiden välisen yhteistyön edistämistä. Sotilaallisesta liittoutumattomuudesta Ruotsi on pitänyt edelleen kiinni, vaikka Itävallan ja Suomen tapaan se on vahvasti mukana kansainvälisessä kriisinhallinnassa EU:n kautta ja mukana Naton rauhankumppanuusohjelmassa. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka merkitsee Ruotsille valtioiden yhteistä vastuunottoa alueen rauhan säilyttämisestä ja kansainvälisen rauhan edistämisestä. Ruotsi luottaa vahvasti EU:n jäsenmaiden solidaarisuuteen toisiaan kohtaan. Ruotsi on osallistunut EU:n kriisinhallintaan mm. Nordic Battlegroupin kautta.

Suomesta poiketen Ruotsi ei ottanut käyttöön Euroopan yhteistä valuuttaa, vaan säilytti kruunun maksuväliseenä. Liittymisneuvotteluissa Ruotsi sai neuvoteltua itselleen erityisoikeuden jatkaa nuuskan valmistusta ja myyntiä, mutta se ei saa enää myydä nuuskaa muihin EU-maihin. Nuuskanmyynnin erityisoikeus on ollut säännöllisesti keskustelun alla EU-tasolla, mutta toistaiseksi se on saanut säilyä. Nuuskan myynnin erityisoikeus on yksi harvoista asioista, missä Ruotsin kotimainen politiikka on ollut ristiriidassa EU:n politiikan kanssa.

Ruotsissa, kuten monessa muussakin Unionin jäsenvaltiossa, on EU-kriittisiä toimijoita, joista keskeisimpänä pidetään Ruotsidemokraattien puoluetta. Ruotsidemokraatteja pidetään yleisesti äärioikeistolaisena puolueena ja heidän politiikassaan onkin keskeisinä teemoina maahanmuuton rajoittaminen ja Ruotsalaisen kulttuurin säilyttäminen. Pääosa muista ruotsalaisista puolueista on kieltäytynyt poliittisesta yhteistyöstä Ruotsidemokraattien kanssa. Vuoden 2014 valtiopäivävaaleissa Ruotsidemokraatit saavuttivat yli 12% kannatuksen ja pääsivät ratkaisevaan asemaan, jossa onnistuivat kaatamaan hallituksen budjettianestyksessä. Seurauksena Ruotsissa meinattiin järjestää uudet vaalit, mutta muut puolueet onnistuivat sopimaan vähemmistöhallituksen muodostamisesta ja uudet vaalit vältettiin.

6. EU:N YHTEISEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN MERKITYS ITÄVALLASSA JA RUOTSISSA

6.1. Itävalta ennen Ukrainan sotaa

*I am convinced that in the **foreign policy** field we need also more Europe and not less. We have to speak with one voice. 27 member states all having a different opinion can only lead to our disadvantage... ...None of the EU Member States, not even the biggest, has the weight in the international arena to realise its interests by itself. Those who do not believe this are either living in a romanticized past or are closing their eyes towards the realities of an ever more globalized world. Splitting up our individual potential only makes us weak. If we Europeans want to play a role in the future we have to act united... ...Austria nowadays puts its foreign policy efforts to a large degree to the service of a European Foreign Policy... ...when speaking with one voice, the European opinion is very powerful”⁶⁵*

6.1.1. Sotilaallisen voiman käyttö

EU:n rooli kriisinhallintaorganisaationa nousi keskeisimmäksi teemaksi niissä ennen Ukrainan sotaa julkistetuissa teksteissä, joissa käsiteltiin sotilaallisen voiman käyttöä. Itävaltalaisesta näkökulmasta EU:lla on merkittävä rooli kansainvälisenä toimijana rauhan edistäjänä, kriisien sovittelijana ja rauhanturvaamisessa. Kriisialueiden rauhoittamisen ja vakauttamisen katsottiin palvelevan koko EU:n ja samalla myös Itävallan turvallisuuden edistämistä. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että EU osallistuu kansainvälisen järjestelmän rauhan edistämiseen kansainvälisten järjestöjen, kuten YK:n kautta. Teksteissä korostettiin Itävallan vahvaa sitoutumista kriisinhallintaan EU:n viitekehyksessä. EU:n yhteistä puolustusta ei aineiston perusteella erityisesti tavoiteltu, mutta sitä ei suljettu pois tulevaisuuden kehityslinjana.

“In the field of international peace and security, the firm and well-established cooperation between the UN and the EU remains crucial. With its Common Security and Defence Policy,

⁶⁵ Speech given by H.E. Michael Spindelegger on "Responding to European and international challenges: Austria's foreign policy", Harvard, 24. September 2012, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

the European Union makes an important contribution and has developed significant capacities for conflict prevention and conflict resolution. The EU is currently engaged in 13 military operations and civilian missions and Austria contributes personnel to six of them. The EU's commitment to support the UN and the Security Council in its responses to threats to international peace and security is translated in the Union's support to all current UN peacekeeping operations."⁶⁶

"Furthermore, the capabilities of the Austrian Armed Forces must be maintained and organised to make a solidarity-based contribution within a potentially developing common European defence, taking into account the "Irish Clause"."⁶⁷

6.1.2. EU:n yhtenäisyyden merkitys Itävallalle

EU:n yksi ääni nousi yhdeksi teemaksi kun kirjoituksissa käsiteltiin vaikuttamismahdollisuuksia EU:n ulkopuolelle. Unionin yhtenäisyyden katsottiin olevan tärkeää, jotta se kykenee täyttämään sille annetut tehtävät rauhan edistämiseksi ja kansalaistensa turvallisuuden takaamiseksi. Yksittäisillä valtioilla ei katsottu olevan kykyä vaikuttaa riittävän voimakkaasti kansainvälisessä järjestelmässä, vaan yhteisen edun nimissä EU:n katsottiin tarvitsevan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka takana kaikki jäsenmaat seisovat. Edes suurimpien EU-maiden, kuten Saksan, Ranskan ja Iso-Britannian ei katsottu olevan riittävän vaikutusvaltaisia yksinään, vaan niidenkin todettiin tarvitsevan yhteistä linjaa. Puheissa varoiteltiin muodostamasta osasta jäsenmaita koostuvia ulkopoliittisia klubeja, jotka toimivat EU:n ohi omien tavoitteidensa ajamiseksi.

*"Security policy based on solidarity takes into account that the security of neutral Austria is now largely interconnected with the security of the EU as a whole."*⁶⁸

⁶⁶ Statement by Mr. Michael Spindelegger, Federal Minister for European and International Affairs of Austria, New York, 4 May 2010

⁶⁷ Austrian Security Strategy, 2014, s.20 - 21

⁶⁸ Austrian Security Strategy, 2014, s.4

Aineistosta ilmeni useaan otteeseen, että Itävalta pyrki edistämään EU:n yhtenäisyyttä. Pienien valtioiden katsottiin kykenevän tehokkaimmin ajamaan intressejään yhtenäisellä linjalla, jota edistettäisiin yhdellä äänellä. Yhtenäisen EU:n katsottiin tarjoavan jäsenmaille tehokkaan työkalun kovan turvallisuuden lisäksi myös sosiaalisen ja taloudellisen turvallisuuden edistämiseksi.

“Experience has shown that the only result achieved by 27 Member States defending 27 different views is a European cacophony – with nobody listening or even taking us seriously in the international context... .. By joining forces we will also find it easier to guarantee economic and social peace instead of each member endeavouring to protect and safeguard it alone.”⁶⁹

Aineistosta on tulkittavissa, että Itävalta suhtautuisi myönteisesti EU:n syvempään integraatioon ja liittovaltiokehitykseen. Päätöksenteossa Itävalta pitää kuitenkin merkittävänä, että jäsenvaltiot kykenevät vaikuttamaan tehtäviin päätöksiin. Yhteisesti toteutettava konsensuspolitiikka lisää Itävallan näkökulmasta EU:n merkitystä ja osallisuuden tunnetta kansalaisten keskuudessa.

“Many think that building consensus among 27 is too difficult... ..creating a common policy does not only make us stronger but also creates a sense of ownership of all Member States... ..I strongly warn of the wish of some to simplify procedures by favouring decision-making in special “clubs”. This policy is doomed to fail”⁷⁰

EU:n yhtenäisyyden tärkeys on aistittavissa ministeri Sebastian Kurzin puheesta, jonka hän piti Itävallan parlamentissa pian Maidanin tapahtumien jälkeen. Kurz osoitti puheessaan tyytyväisyyttään EU:n nopeaan ja yhtenäiseen toimintaan ensimmäisten pakotteiden asettamisen jälkeen. Myöhemmässä vaiheessa Itävallan kannanotot muuttuivat huomattavasti varovaisemmiksi ja jopa pakotteita vastustaviksi.

” Frequently – and not always without justification – the European Union is accused of taking too long over voting processes

⁶⁹ Key Note Address by Foreign Minister Michael Spindelegger at the event celebrating the 20th anniversary of the Austrian Society for European Politics, Wien 28. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

⁷⁰ Speech of Foreign Minister Michael Spindelegger on the Crisis of the EU and Euro-Zone - Austria's Response, London, 10. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

and of presenting 28 individual opinions rather than a united front. In this case, the situation couldn't have been more different! The united front that the EU presented and its determined stance towards events in Ukraine have brought results.”⁷¹

6.1.3. EU rauhan takaajana

*“...we must not forget that the European Union was and is - above all - a **peace project**...”⁷²*

Vaikka Itävallassa ei aineiston perusteella pidetty sotilaallisen hyökkäyksen uhkaa maahan todennäköisenä, sotilaallisen voiman käyttöä lähialueilla ei suljettu pois tulevaisuudessa. Balkanin sotaa käytettiin esimerkkinä aseellisen konfliktin mahdollisuudesta. EU:n roolia pidettiin merkittävänä lähialueen rauhan edistämisessä ja sitä ulottuvuutta haluttiin vahvistaa. EU:n yhtenä keskeisimmistä rooleista pidettiin sen alkuperäistä ajatusta Euroopan rauhan takaajana. Aineiston perusteella Itävallassa pidettiin EU:n roolia tärkeänä mm. joukkotuhousoseiden vähentämisessä ja terrorismin ehkäisyssä.

Keskeiseksi rooliksi EU:n toimintaa kriisien osapuolten välisenä sovittelijana mm. Georgian kriisissä ja Transnistrian tilanteen ratkaisemisessa. Venäjän toivottiin mahdollistavan EU:n tarkkailumission toteutuminen Etelä-Ossetian ja Abkhasian alueella. Konfliktien sovittelun lisäksi EU:n katsottiin toimivan myös konfliktialueiden palauttamisessa normaalitilaan ja lähemmäs Euroopan unionia, minkä katsottiin edistävän reuna-alueiden taloudellista kasvua ja hyvinvoinnin lisääntymistä.

*“Finally, I would like to mention the difficult **political situation in Georgia**. It is the EU's intention to remain actively involved in confidence building measures and conflict resolution. The EU Monitoring Mission has proven to be a crucial factor of stability... ...We also hope EUMM will be able to enter South Ossetia and Abkhazia to completely fulfil its important mandate... ... The EU does not only have an important role in encouraging*

⁷¹ Statement on Ukraine by Federal Minister Sebastian Kurz at the plenary session of the Austrian Parliament, 24.2.2014, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2014/>

⁷² Speech given by H.E. Michael Spindelegger on "Responding to European and international challenges: Austria's foreign policy", Harvard, 24. September 2012, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

and facilitating a negotiated solution of the political conflicts, the EU has also taken a number of initiatives which will bring these countries closer to Europe and which will boost their economic prospects.”⁷³

EU:n roolin turvallisuuden tuottajana katsottiin olevan muutakin, kuin pelkästään ulkoisen turvallisuuden tuottaja. Vahvan ja yhtenäisen EU:n todettiin pystyvän vastaamaan esimerkiksi finanssikriisin aiheuttamaan turvattomuuteen ja tuottavan rauhaa myös sitä kautta kovan turvallisuuden ohella. Kovan turvallisuuden ja rauhan edistämisen tarpeellisuutta ei kuitenkaan täysin kiistetty, vaan muistutettiin lähimenneisyydessä olleen aseellisia konflikteja myös lähialueella. Rauhantilaa ei katsottu voivan pitää täysin varmana ja taattuna, vaan Itävallan mielestä EU:lla piti olla kyky toimia myös tarvittaessa aseellisesti rauhan takaamiseksi.

*“... **We need to strengthen the EU’s external profile**... ...Such a joint approach will not only add weight to our common convictions, in the fields of human rights or climate protection for instance, but also strengthen our position in the field of trade or on security and defence issues... ...**Another important issue is that we have to be more specific about what Europe stands for: Europe isn’t just about freedom – its about safety and security too**... ... Nowadays, some dismiss the Union’s role as a **guarantor of peace** as being outdated or no longer of any relevance. I do not share their view: even in today’s world, peace can definitely not be taken for granted – we only have to look back a few years to our neighbours’ history in the Balkans.”⁷⁴*

EU:n katsottiin olevan tärkeä tekijä laajan turvallisuuden edistäjänä. Rauhan ei katsottu merkitsevän pelkästään turvaa kovilta uhilta, vaan EU:n katsottiin tarjoavan tien myös sosiaaliseen turvallisuuteen yhteistyön ja yhteisymmärryksen kautta.

For me Europe is indeed based on a much wider concept of peace. Today’s understanding of peace is no longer limited to

⁷³ Speech of Foreign Minister Michael Spindelegger: Austria’s foreign policy focus on the Black Sea and Caucasus region, Wien, 14. March 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2011/>

⁷⁴ Key Note Address by Foreign Minister Michael Spindelegger at the event celebrating the 20th anniversary of the Austrian Society for European Politics, Wien 28. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

*the mere observation of truce. The concept of peace goes far beyond that and includes particularly **economic and social peace in Europe** – with the Union as its guarantor. By joining forces we will also find it easier to guarantee economic and social peace instead of each member endeavouring to protect and safeguard it alone.*⁷⁵

EU:n saaman Nobelin rauhanpalkinnon katsottiin olevan tunnustusta paitsi sen historiallisen rauhanjärjestöroolin, myös sen avainroolista maailman turvallisuuden edistäjänä. EU:n merkitys rauhanprojektina nousi esiin useissa lähteissä, joissa todettiin Euroopan historiallisen pitkän rauhanajan olevan pääasiassa EU:n tuoman yhtenäisyyden ja yhtenäisten arvojen levittämisen ansiota.

*The award of the Peace Nobel Prize to the European Union was primarily a recognition of its historic role of European unification for peace, freedom and prosperity in Europe. However, I also see it as a recognition of the key role that Europe has for the rest of mankind. The EU has developed into an exporter of stability and peace that works way beyond its borders... ..This prize should be an incentive to look beyond our borders. By putting our heads in the sand or merely going along with the policies of others, we will not be able to ensure our own security in a globalised world.*⁷⁶

Konfliktin alkuvaiheessa Itävallan näkemys oli, että EU:n täytyy puuttua Ukrainan tilanteeseen. Itävalta seisoi muiden EU-maiden kanssa yhteisessä rintamassa kun ensimmäisiä pakotteita konfliktin johdosta asetettiin. Itävallassa katsottiin tärkeäksi pyrkiä mahdollisimman nopeasti viemään Unionia ukrainalaisten luo, jotta Ukrainassa säilyisi kuva EU:sta vapauden, lain ja järjestyksen, sekä taloudellisten mahdollisuuksien symbolina. Itävallan mielestä pakotteet näyttivät, että EU suhtautuu konfliktiin vakavasti ja pyrkii edistämään konfliktin ratkaisua. Pakotteiden katsottiin toimivan EU:n voimannäyttönä ja kykyinä ratkaista konflikti aseellisten keinojen sijaan pehmeämmillä keinoilla.

⁷⁵ Key Note Address by Foreign Minister Michael Spindelegger at the event celebrating the 20th anniversary of the Austrian Society for European Politics, Wien 28. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

⁷⁶ Speech of Vice-Chancellor and Federal Minister Dr. Michael Spindelegger at the Foreign Policy and United Nations Association of Austria (UNA-Austria), Wien, 26. November 2012, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

“For many people in Ukraine, especially young people, the European Union has thus become a symbol of freedom, of the rule of law and of opportunities for economic development. From an Austrian and from a European perspective, we must do everything we can to ensure these people are not disappointed!... ..European Union has not turned a blind eye but has taken a very clear stance. At first, the EU focused on mediation and dialogue... ..At the last meeting of the Council of Foreign Ministers on 10 February, the European Union proposed explicit sanctions and demonstrated very clearly that it would immediately react to a further exacerbation of the situation in Ukraine.”⁷⁷

6.1.4. EU: Itävallan intressien edistäjänä

Itävallassa katsottiin EU:sta olevan merkittävää hyötyä Itävallan omien intressien edistäjänä. EU:n naapurus- ja laajentumispolitiikan katsottiin edistävän Itävallan omia taloudellisia ja kaupallisia tavoitteita ennen kaikkea Kaukasuksen ja Mustanmeren alueilla, joista Itävallassa toivottiin avautuvan merkittäviä kauppaa- ja energiasuhteita. Balkanin ja Mustanmeren alueiden todettiin mahdollisesti kehittyvän Itävallan kannalta yhtä merkittäviksi taloudellisiksi alueiksi, kuin mitä Balkanin alue on ollut aiemmin. Itävallan turvallisuuden vaikuttavien uhkien katsottiin olevan lähtökohtaisesti globaaleja, joten niiden torjumiseen tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Sotilaallisen uhan mahdollisuus ei ilmennyt aineiston perusteella todennäköisenä, vaan merkittävimmiksi uhiksi miellettiin laajat uudet uhkakuvat, kuten mm. terrorismi, järjestäytynyt rikollisuus, ilmastonmuutos ja sosiaalinen epäarvoistuminen. Globaalien uhkien torjumiseksi Itävältä vaikutti selvästi sitoutuneen EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteisiin ja toimintaan.

“We have to move our focus gradually eastward towards the Black Sea and Caucasus region... ..Apart from supply and transit, this area offers also fast growing energy markets and a huge potential for development in the energy sector... ..The

⁷⁷ Statement on Ukraine by Federal Minister Sebastian Kurz at the plenary session of the Austrian Parliament, 24.2.2014, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2014/>

Caucasus and the Black Sea region is among the political and economic regions that hold great potential for Europe in the future. This is not only about oil and gas, all EU member states are interested in these regions. We simply have to be faster, as, to a great extent, our economic future lies in these markets... ... I am convinced that this region may in future become for Austria what the Balkans are for Austria today.”⁷⁸

Modernien, laajojen turvallisuushkien ratkaisu vaatii Itävallan näkökulmasta kansainvälistä yhteistyötä. Kansainvälisten järjestöjen merkitys on kasvanut ja samalla yksittäisten valtioiden vaikutusvalta on pienentynyt. Jos EU aikoo pyrkiä torjumaan uusia uhkia, kuten laitonta maahanmuuttoa, ilmastonmuutosta, kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta tai alueellisten kriisien leviämistä, se tarvitsee joustavuutta ja uudenlaisia työkaluja ja rakenteita

*Today, due to their complexity, security issues can only be resolved through international cooperation. The role of international organisations and forums is thus becoming ever more important... ...At the same time, the role of individual states is generally diminishing in relative terms... ...The EU intends to make increasing efforts to tackle the new security policy tasks. It will need to respond flexibly to new kinds of challenges in the future and develop new instruments and mechanisms in order to confront the security implications...*⁷⁹

Pian Maidanin tapahtumien jälkeen lausutuissa puheissa ilmenee hyvin Itä-Euroopan tärkeys Itävallalle ja EU:lle. Ukrainan taloudellinen alamäki vallanvaihdon jälkeen vaikuttaa herättäneen huolta Itävallassa ja pian vallanvaihdon jälkeen aloitettiin toimenpiteitä Ukrainan talouden tasapainottamiseksi. Itävallan näkemyksen mukaan EU:lla oli velvollisuus profiloitua positiivisesti Ukrainassa, jotta ukrainalainen nuoriso saisi heti alusta lähtien ”oikean” käsityksen EU:n positiivisista piirteistä verrattuna maan vanhaan korruptoituneeseen ja rikolliseen järjestelmään.

”Ukraine has a deficit that amounts to billions. Russia has put a stop to all financial aid for Ukraine and I therefore believe that

⁷⁸ Speech of Foreign Minister Michael Spindelegger: Austria’s foreign policy focus on the Black Sea and Caucasus region, Wien, 14. March 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2011/>

⁷⁹ Austrian Security Strategy, 2014, s.5

*it would be the appropriate message if the EU now quickly compiled a comprehensive economic aid package together with the International Monetary Fund, the European Investment Bank and the European Bank for Reconstruction and Development.*⁸⁰

6.2. Itävalta Ukrainan sodan alkamisen jälkeen

Itävallasta on löydettävissä hyvin vähän englanninkielisiä lausuntoja koskien EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa Ukrainan sodan alkamisen jälkeen. Itävalta on hyvin riippuvainen Itä-Euroopan kautta kulkevasta energiasta ja Ukrainan raja on lähellä Itävaltaa, joten on ymmärrettävää, ettei Itävalta ota kovin jyrkkiä kantoja asiaan ennen tilanteen selvää rauhoittumista. Varovaisuuden voi tulkita johtuvan osittain Itävallan sotilaallisesta liittoutumattomuudesta ja siitä johtuvasta haluttomuudesta suuttuttaa Venäjää kannanotoillaan.

Pian Maidanin tapahtumien jälkeen Itävallan kanta Ukrainan kriisiin oli hyvin pitkälti muun EU:n linjan mukainen. Konfliktin edetessä ja Venäjän roolin kasvaessa oli kuitenkin selkeästi havaittavissa linjan muuttumista. Itävalta alkoi selvästi ottaa huomioon enenevässä määrin Venäjän intressit ja alkoi korostaa geopolitiikan merkitystä ja sen huomioon ottamista EU:n naapurussuhteissa ja laajentumispolitiikassa.

Aineistosta ilmeni Itävallan voimakas riippuvuus Itä-Euroopasta sen energiaturvallisuudelle. Itävalta tuomitsi kyllä selvästi Venäjän toimet Krimillä ja Itä-Ukrainassa, mutta aineistosta on havaittavissa, että tilanteen rauhoittaminen osin Venäjän ehdoilla saattaisi olla Itävallalle huomattavan tärkeää. Itävallan linjan muuttuminen on havaittavissa ministeri Kurzin maaliskuussa 2015 pitämässä puheessa, jossa hän esittää EU:n naapuruuspolitiikalle muutoksia.

Ministeri Kurz esitti, ettei laajentumispolitiikan lähtökohtana voi enää pitää kaikkien naapureiden automaattista kehittymistä kohti eurooppalaisia arvoja, vaan jokaista maata pitää käsitellä omana kokonaisuutenaan huomioiden niiden erityispiirteet. Lisäksi Kurz esitti EU:n naapuruuspolitiikan liittämistä kiinteäksi osaksi EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, sekä naapureiden huomioon ottamista naapuruuspolitiikkaa toteutettaessa. Tämän

⁸⁰ Statement on Ukraine by Federal Minister Sebastian Kurz at the plenary session of the Austrian Parliament, 24.2.2014, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2014/>

lausunnon voi suoraan tulkita tarkoittavan Venäjän intressien huomioimisena Itäisessä naapuruuspolitiikassa.

*“Without overstating: the European Neighbourhood Policy is of crucial importance for Austria. Hardly any other EU country is as exposed to the developments in Eastern Europe. We have close historic, cultural and economic ties with the Eastern Partnership countries. Our energy supply and transport routes are linked to the region. And what most people don’t know: the Ukrainian border is closer to Vienna than the Swiss border!...
...More than a decade ago, the aim of the ENP was to create a ring of friends around the EU. And the assumption was that the partner countries would somehow peacefully converge towards European values and standards. The aim is still valid. But the assumption has proven to be wrong. We are witnessing a serious crisis in Ukraine, tensions in Moldova and Georgia, and terrible instability in the South. This experience shows that we have to adapt our neighbourhood policy... ... Our neighbourhood needs an approach which is more responsive to their different ambitions. The ENP should leave each partner the freedom to develop its relationship with the EU in a different manner... ... The ENP has therefor to become an integral part of EU’s foreign policy... ... ENP should become more geopolitical... ... We should look beyond our immediate borders and include our neighbours’ neighbours.”⁸¹*

Kurzin lausunnosta voi tulkita, että EU:n naapuruuspolitiikan toteuttaminen on Itävallan kannalta tärkeää ensisijaisesti sen omien intressien kannalta. Itävallan omat intressit vaikuttavat olevan tärkeämpiä, kuin Eurooppalaisten arvojen ja demokratian vahvistaminen EU:n lähialueella. Lausunnon antama käsitys poikkeaa huomattavasti siitä käsityksestä, mikä on tulkittavissa Itävallan kannanotoista ennen Ukrainan sotaa. Maidanin tapahtumien jälkeisten pakotteiden nopea ja yksimielinen saavuttaminen oli aiemmin positiivinen osoitus EU:n kyvystä yhtenäiseen toimintaan, mutta kun EU:n tavoitteet ovat ristiriidassa Itävallan

⁸¹ Opening Speech by Foreign Minister Sebastian Kurz at the Conference of the Foreign Ministry and Carnegie Europe on the future of the European Neighbourhood Policy, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2015/03/>

omien tavoitteiden kanssa, yksimielisyydellä ja nopealla päätöksenteolla ei vaikuta olevan enää niin suurta merkitystä.

Itävallan näkökulmasta Minskin rauhanneuvotteluissa aikaansaadulla sopimuksella on edellisen lainauksen valossa tulkittava olevan Itävallalle suuri merkitys. Itävallan omien intressien kannalta rauhan saavuttaminen alueella on huomattavasti tärkeämpää, kuin alueellisen koskemattomuuden selkeä tuomitseminen. Itävallan kannanotoissa todetaan kyllä Venäjän olevan varmasti osasyllinen levottomuuksien eskaloitumiseen, ja siksi osa vastuusta tilanteen rauhoittamiseksi annetaan myös Venäjälle.

“We firmly believe that all parties must contribute to de-escalation and that in particular the sovereignty and territorial integrity of Ukraine must be safeguarded. The Minsk agreements remain the framework for a peaceful solution in Ukraine and they must therefore be implemented in full. There can be no doubt that Russia bears a particular responsibility for ensuring that these agreements are respected.”⁸²

6.3. Ruotsi ennen Ukrainan sotaa

“Sweden must be a strong voice for peace, freedom and reconciliation in Europe and the world. We must be a clear force for a common European foreign policy that safeguards and develops democracy, international law and human rights and freedoms... ...Sweden must be at the heart of European cooperation. We want a Europe that can be a strong force for open societies in an open world; that can tear down walls and barriers and build confidence and cooperation over the divisions and prejudices of the past... ... We want an open Europe that welcomes new members.”⁸³

⁸² Statement by Mr. Sebastian Kurz, Minister for Europe, Integration and Foreign Affairs of Austria, at the twenty-first meeting of the OSCE Ministerial Council, Basel, 4 December 2014,

<http://www.osce.org/cio/131191?download=true>

⁸³ Ruotsin pääministeri, Mr Fredrik Reinfeldt, Statement of Government Policy, 5 October 2010, s. 24 - 25, <http://www.government.se/sb/d/574/a/152844>

6.3.1. Sotilaallisen voiman käyttö

Ruotsissa korostetaan EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitystä sen oman turvallisuuden tuottajana. Lissabonin sopimuksen solidaarisuuslausekkeelle annetaan suuri merkitys ja aineistossa mainitaan toistuvasti Ruotsin solidaarisuus mahdollisessa muihin jäsenvaltioihin kohdistuvissa uhissa.

Aineistossa todetaan Ruotsin luottavan muiden jäsenmaiden ja Pohjoismaiden apuun jos se joutuu katastrofin vaikutukseen tai hyökkäyksen kohteeksi. Samoissa lauseissa tuodaan myös esille Ruotsin noudattavan samaa periaatetta myös omassa toiminnassaan. Ruotsin turvallisuuden todetaan perustuvan ystävyYTEEN ja yhteistyöhön EU-maiden välillä. Sotilaallisen voiman käyttöä tällaisissa tapauksissa ei tuoda suoraan esille, mutta lausunnoilla pyritään antamaan kuva, jossa sen käyttöä ei ainakaan suljeta pois.

*“The safety and security of our country is based on fellowship and cooperation with other countries. A broad national consensus must continue to provide the framework for the design of our security policy. This security policy remains firmly in place...
...It is clear that our country will not remain passive should another EU Member State or another Nordic country be struck by disaster or attacked. By the same token, we expect these countries to take similar action should Sweden be affected...
...Sweden must have an available, functional and flexible defence that can safeguard our country’s freedom and independence, alone and alongside others.”⁸⁴*

Sotilaallisen voimankäytön mahdollisuus EU:n puitteissa ilmenee selkeimmin Ruotsin suhtautumisessa sotilaalliseen kriisinhallintaan. Sotilaallisen kriisinhallinnan katsotaan olevan hyvä työkalu kansainvälisen rauhan edistämiseksi ja aineistossa tuodaan esille Ruotsin vahva sitoutuminen EU:n taisteluosastoihin, joilla todetaan edistettävän rauhan säilymistä EU:n alueella ja sen ulkopuolella. Ruotsi korosti useassa lähteessä osallistuneensa kaikkiin EU:n

⁸⁴ Ruotsin pääministeri, Mr Fredrik Reinfeldt, Statement of Government Policy, 5 October 2010, s. 27, <http://www.government.se/sb/d/574/a/152844>

kriisinhallintaoperaatioihin ja piti sitä merkittävänä tekijänä EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien ajamiselle.

“Through our participation in the Nordic Battle Group, one of two EU rapid reaction forces, Sweden is taking responsibility for peace and security within and outside our region. Sweden will command the Nordic Battle Group in 2011. We should also have the ambition of undertaking its command in 2014... ..Ahead of the next decision on the long-term direction of policy, for the period beyond 2015, the demands posed by developments in the rest of the world will be studied. Particular consideration will be given to dynamics in our region and in Russia.”⁸⁵

EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka merkitsi aineiston perusteella Ruotsille Ennen kaikkea rauhan edistämistä EU:n rajojen ulkopuolella. Sotilaallisen voiman käyttöä Euroopassa pidettiin Ruotsissa epätodennäköisenä ja sen voi tulkita osaltaan vaikuttaneen Ruotsin luopumiseen asevelvollisuuteen perustuvasta puolustusratkaisusta. Ruotsin asevoimia on asevelvollisuudesta luopumisen jälkeen kehitetty enenevässä määrin kansainvälisen kriisinhallintajoukon suuntaan.

Ruotsin Maavoimien vahvuutta on pienennetty merkittävästi ja kalustoa on myyty ulkomaille. Ruotsin tulkinnan mukaan EU:lla ei ole yhteistä puolustusta, mutta Lissabonin sopimuksen solidaarisuuslausekkeen perusteella muiden jäsenmaiden auttamiselle on olemassa velvoite myös silloin, jos joku jäsenmaista joutuu sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi. EU:n taisteluosastojen todetaan olevan instrumentti, jolla EU voi toimia rajojensa ulkopuolella kansainvälisen turvallisuuden edistämiseksi.

”The EU Common Security and Defence Policy aims to prevent and manage conflicts beyond the EU’s borders... ..Sweden attaches great importance to the EU’s role as a global actor in peace support activities and is active in its participation. This applies to both policy making and operational activities... ..We have also twice commanded the Nordic Battle group, as a contribution to the EU’s rapid reaction capability. The Common

⁸⁵ Ruotsin pääministeri, Mr Fredrik Reinfeldt, Statement of Government Policy, 5 October 2010, s. 27, <http://www.government.se/sb/d/574/a/152844>

Security and Defence Policy applies to countries outside the EU. It enables the EU to speak with one voice and act collectively for global security. However, the EU does not have any joint internal military defence... ..Through Article 42(7) of the Treaty of Lisbon, the Member States have agreed to help each other in the event of armed aggression.”⁸⁶

6.3.2. EU rauhan takaajana

Aineiston perusteella Ruotsissa pidettiin EU:n Itäisen kumppanuusohjelman merkitystä suurena rauhan ja demokratian levittämiseksi Itä-Eurooppaan. Laajentumisen katsottiin toimivan vakauttavana ja demokratiaa lisäävänä toimintana. Venäjän todettiin olevan alueen merkittävin turvallisuuspoliittinen toimija ja EU:n hyviä suhteita Venäjään pidettiin tärkeinä. Ruotsi, kuten moni muukin EU:n jäsenvaltio, on vahvassa taloudellisessa riippuvuussuhteessa Itä-Euroopan kautta tulevasta energiasta. EU:n naapuruuspolitiikkaa pidettiin merkittävänä tekijänä demokratian ja rauhan edistämässä Itä-Eurooppaan ja Turkkiin.

”Enlargement of the EU is the primary instrument for creating stability, democracy and prosperity in Europe. Sweden will therefore continue to push for progress in the ongoing accession negotiations with Croatia and Turkey and promote genuine progress in developing closer ties between the Western Balkans and the EU.”⁸⁷

Aineistosta ilmeni, että Ruotsi pitää EU:n merkitystä suurena mm. Lähi Idän rauhan rakentamisessa. Ruotsi on tunnustanut Palestiinan valtion olemassaolon, ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan EU:n kautta alueen vakauttamiseksi. Ruotsi on ottanut voimakkaasti kantaa Lähi Idän levottomuuksien aiheuttaman humanitaarisen kriisin ja ihmisoikeusrikkomusten estämisen puolesta.

“Sweden is working for a comprehensive peace in the Middle East. We have a strong joint European policy. Israel’s occupa-

⁸⁶ Ruotsin puolustusministeriön julkaisu, Ministry of Defence, 2013, s. 5 - 6

⁸⁷ Statements of Foreign Policy 2008, <http://www.government.se/sb/d/3103/a/116839>

tion and settlement policy must cease, a contiguous and viable Palestinian state must be created, terrorism must cease and Israel's right to exist within secure and recognized borders must be respected."⁸⁸

*"We will continue to help ensure that the EU speaks out with a stronger voice for peace in the Middle East. On this basis, we will continue our commitment so that Israel and a Palestinian state are able to live side by side in peace and reconciliation. This is the only way to achieve peace."*⁸⁹

Ruotsi pyrkii EU:n kautta edistämään joukkotuhousteiden vähentämistä, mitä pidetään Ruotsissa yhtenä keskeisistä tekijöistä kansainvälisen turvallisuuden lisäämiselle. Lausunnossaan vuodelta 2013 Ruotsin ulkoministeri Carl Bildt tuomitsi Pohjois-Korean ydinasekoeket ja kehitti Pohjois-Koreaa, sekä Irania mahdollistamaan IAEA:n tarkkailijoiden toiminnan parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi Bildt kehotti kahdeksaa ydinasesopimusten ulkopuolista maata, ml. Yhdysvaltoja ratifioimaan ydinaseiden testauskieltosopimuksen ja ilmaisi Ruotsin ja EU:n tukevan New Yorkin asekauppasopimusneuvottelujä.

*"Sweden and Mexico co-chair the Article XIV Process, which aims to see the Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty enter into force. We encourage the eight countries that have yet to ratify the Treaty to take their responsibility to ensure this is done. This applies not least to the United States. Sweden and the European Union support the extensive Arms Trade Treaty that will be negotiated in New York in March this year."*⁹⁰

6.3.3. EU Ruotsin intressien edistäjänä

⁸⁸ Ruotsin pääministeri, Mr Fredrik Reinfeldt, Statement of Government Policy, 5 October 2010, s. 26, <http://www.government.se/sb/d/574/a/152844>

⁸⁹ Ruotsin valtion verkkosivut, Statement of Government Policy, 15 September 2011, <http://www.government.se/sb/d/574/a/175219>, s. 12

⁹⁰ Mr Carl Bildt, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2013, 13.2.2013, <http://www.government.se/sb/d/574/a/209055>, s. 12

EU:n itäinen kumppanuusohjelma koettiin Ruotsissa aineiston perusteella myös maan omia intressejä palvelevaksi toiminnaksi. Itäisen kumppanuusohjelman kautta Ruotsi toivoi saavuttavansa taloudellista hyötyä kauppaa ja ihmisten vapaata liikkumista vaikeuttavien rajoitteiden poistuessa. Ihmisoikeuksien globaali parantaminen on voimakkaasti osana Ruotsin ulkopoliittikkaa, joten EU:n laajentumisen katsottiin myös edistävän sitä puolta. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että ns. pehmeiden arvojen edistäminen on Ruotsin ulkopoliitikassa samanarvoisessa asemassa kovempien intressien kanssa.

“The Eastern Partnership remains of strategic interest to the EU and Sweden. At the same time, negative developments in certain countries are cause for concern. This is especially true of Belarus. Sweden will continue to work, together with the EU, for democracy and respect for human rights in this region.”⁹¹

“The enlargement process is in the interest of the candidate countries, and in our own interest too... .. Our hope is that as many of our partner countries as possible will be ready for association agreements and comprehensive free trade agreements with the EU...”⁹²

Ruotsi on vahvasti sitoutunut EU:n ulkopoliittisiin tavoitteisiin ja ne ovat osa Ruotsin omia tavoitteita. Ruotsin ulkopoliittisissa intresseissä on vahvasti vähemmistöjen oikeuksien parantaminen ja ilmastonmuutoksen ehkäisy työvoiman vapaan liikkuvuuden ja kaupan esteiden purkamisen ohella. Ruotsin intresseissä on kehittää EU:n sotilaallista kykyä, koska se on vahvasti sitoutunut kansainväliseen kriisinhallintaan ja on osin muokannut asevoimiensa kykyä siihen suuntaan.

“Sweden must be an engaged and constructive member of the European Union. Sweden’s priority interests will be actively pursued. More jobs and an orderly labour market, greater gender equality, and forward-looking environment and climate pol-

⁹¹ Ruotsin valtion verkkosivut, Statement of Government Policy, 15 September 2011, <http://www.government.se/sb/d/574/a/175219>, s. 12

⁹² Mr Carl Bildt, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2013, 13.2.2013, <http://www.government.se/sb/d/574/a/209055>, s. 3 - 4

icies are of particular interest. EU crisis management must be developed, both globally and in the EU's neighbourhood.”⁹³

6.3.4. EU:n yhtenäisyyden merkitys Ruotsille

Itävallan tavoin EU:n yhtenäisen äänen merkitys on suuri. Kohtuullisen pienenä valtiona se katsoo omien ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteidensa toteutuvan tehokkaimmin EU:n kautta. Ruotsi on voimakkaasti tukenut EU:n itäistä kumppanuusohjelmaa ja EU:n laajentumispyrkimyksiä idän suuntaan. Ruotsi katsoo Itä-Euroopan maiden kuuluvan Unionin jäseniksi ja pyrkii vahvasti tuomaan oman kantansa esille EU:ssa.

“Sweden must be a strong voice for an open EU that is prepared to allow new countries to join. We welcome Croatia as the 28th Member State of the EU and support Turkey in its membership negotiations. We are also very pleased about the decision to open negotiations with Serbia and Montenegro.”⁹⁴

Ruotsi katsoo, ettei yksittäisten Euroopan maiden ääni ole riittävän vahva omien omien intressien edistämiseksi globaalissa toimintaympäristössä, joten Ruotsi painottaa EU:n yhteisen äänen merkitystä. EU-maiden yhteistyö perustuu Ruotsin näkemyksen mukaan laajaan yhteisymmärrykseen, eivätkä yksittäiset valtiot kykene vastaamaan suuriin globaaleihin haasteisiin. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan lisäksi tämä koskee Ruotsin näkökulmasta yhtäläillä yhteisesti jaettuja vapauden ja demokratian arvoja.

“In Sweden's view, there is no doubt: we want to be an active part of a strong, united and open Europe... ... EU cooperation is based on the understanding that our nation states cannot solve on their own many of the major challenges of our globalised age. This applies not least to European foreign and security

⁹³ Statement of Government Policy 3 October 2014, 08 October 2014, Ruotsin valtion verkkosivut, <http://www.government.se/sb/d/574/a/247569>, s. 21

⁹⁴ Ruotsin valtion verkkosivut, Statement of Government Policy, 17 September 2013, <http://www.government.se/sb/d/574/a/224082>, s. 13

*policy, which is based on universal values of freedom and democracy.*⁹⁵

Ruotsin näkemyksen mukaan yksi EU:n ulkopoliittikan keskeisimmistä tehtävistä on länsimaisten arvojen, kuten demokratian, ihmisoikeuksien, lain ja järjestyksen, vapauden, sekä avoimuuden edistäminen ja levittäminen kansainvälisesti. Pohjois-Afrikan konfliktien rauhoittaminen vaatii ruotsalaisten mukaan näiden arvojen levittämistä selkeästi ja yhtenäisellä äänellä.

*“EU foreign policy is also about standing up for values and principles in the global arena. Current developments in North Africa serve as a reminder of the importance of the EU's community of values. With a strengthened role, the EU can present and work for our fundamental values with a clearer voice for democracy, human rights, the rule of law, freedom and openness.”*⁹⁶

6.4. Ruotsi Ukrainan sodan jälkeen

Ukrainan sodan alkaminen herätti Ruotsissa vakavan keskustelun EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan roolista ja Ruotsin puolustusratkaisun ajankohtaisuudesta. Lausunnoissa jatkettiin edelleen EU:n yhtenäistä linjaa korostavalla kannalla, mutta EU:n solidaarisuuslausekkeen painoarvoa tarkasteltiin aineiston perusteella aiempaa kriittisemmin. Solidaarisuuslauseke näyttää edelleen säilyvän osana Ruotsin puolustusdoktriinia, mutta sen todellista sitovuutta tarkasteltiin uudelleen.

EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja ja itäinen naapuruuspolitiikka todettiin edelleen oikeaksi suunnaksi ja Ruotsi kannatti sen jatkamista ja vahvistamista. Ukrainan tapahtumien ja Venäjän aggressiivisuuden katsottiin vaativan EU:lta yhtenäisyyttä. Ruotsi kannattaa EU:n Venäjää vastaan toteuttamaa pakotelinjaa ja toteuttaa omaa ulkopoliittikkaansa osana EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. EU:n suhteen yhdysvaltoihin katsottiin olevan merkittävässä roolissa muuttuneen tilanteen johdosta.

⁹⁵ Mr Carl Bildt, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2013, 13.2.2013, <http://www.government.se/sb/d/574/a/209055> s. 2

⁹⁶ Frederik Reinfeldtin puhe hampurissa, 28.2.2011, <http://www.government.se/content/1/c6/24/95/71/6dfe5e34.pdf>

“Our foreign policy is therefore focused on broad international collaboration and cooperation: with our neighbours, within the European Union, and as a more active member of the United Nations... .. Sweden’s voice in the world is stronger when joined with those of the other EU Member States... .. We welcome the fact that the European Union has presented a united response to the developments in Russia and Ukraine... .. And perhaps most importantly: we must help Ukraine to be successful, just as we will contribute to the continued development of the EU’s Eastern Partnership as a lever for those countries that have chosen the European path, whereby bloodshed on the battlefield is replaced with patience at the negotiating table... .. We cooperate within the EU and the EU must cooperate with others. Strong and concerted EU action is in our interests. Sweden will strive for better European dialogue with other regions and countries. In more uncertain times, close transatlantic collaboration between the EU and the United States is particularly important.”⁹⁷

Ruotsin todettiin jatkavan vakaasti sillä linjalla, mitä se oli jo aiemmin toteuttanut. Sotilaallisesta liittoutumattomuudesta aiottiin edelleen pitää kiinni ja konfliktin ratkaisun todettiin onnistuvan yhtenäisellä linjalla, jolla EU: saavuttaisi merkittävän painoarvon. Uhkakuvista

Ruotsissa pidetään epätodennäköisenä sellaista vaihtoehtoa, jossa Ruotsi tai joku muu Euroopan maa joutuisi yksin hyökkäyksen kohteeksi. Edelleen jatkettiin linjalla, jossa tuotiin esille Ruotsin solidaarisuutta kumppaneitaan kohtaan. Ruotsi ei tulisi lausuntojen mukaan seuraamaan sivusta jos joku EU:n jäsenvaltio tai Pohjoismaa joutuisi hyökkäyksen kohteeksi. Samoissa lauseissa todettiin edelleen Ruotsin odottavan samanlaista suhtautumista myös muilta mailta.

“Sweden’s security policy remains firmly in place... .. Threats to peace and to our security are best averted collectively and in cooperation with other countries. Sweden does not participate in

⁹⁷ Mrs Margot Wallström, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 11 February 2015
<http://www.government.se/content/1/c6/25/41/19/fd1df89a.pdf>

any military alliance. It is impossible to imagine military conflicts in our region that would affect only one country. Sweden will not remain passive if another EU Member State or Nordic country suffers a disaster or an attack. We expect these countries to act in the same way if Sweden is affected. Our country must therefore be in a position to both give and receive support, civilian as well as military... ”⁹⁸

Heikentyneen turvallisuustilanteen katsottiin vaativan Ruotsilta puolustuskykyjensä vahventamista. Sotilaallisen liittoutumattomuuden sijaan Ruotsi totesi kehittävänsä sotilaallista yhteistyötään Suomen, Pohjoismaiden, Baltian maiden ja kansainvälisten organisaatioiden avulla. Kriisinhallinnan merkitys vaikuttaa säilyneen ennallaan Ruotsialaisessa turvallisuusajattelussa.

”While the situation in our neighbourhood makes it necessary to strengthen Sweden’s defence capabilities, we are continuing to develop our military cooperation: with Finland, with our other Nordic neighbours, with the Baltic countries and with NATO. In the latter case we, together with Finland and others, are now taking new steps as part of an upgraded partnership. Sweden will continue its active engagement and participation in international operations under the aegis of the UN, the EU, NATO and the OSCE. ”⁹⁹

Ruotsin vasta vaihtunut hallitus jatkoi ulkopoliittista linjaa hyvin pitkälti samankaltaisena, millaista se oli ollut ennen ukrainan sotaa. Venäjän toimet tuomittiin kansainvälisten lakien vastaisena ja Venäjää vaadittiin vetäytymään Ukrainaa epävakauttavasta toiminnastaan. Ruotsin todettiin jatkavan ulkopoliittisten tavoitteidensa toteuttamista EU:n viitekehyksessä. Ruotsi vaikuttaa luottavan ulkopoliitikassaan täysin EU:n painoarvoon ja asettaa sen omien kahdenvälisten suhteidensa edelle. EU:n katsottiin olevan edelleen se toimija, jonka kautta niin Ruotsin, kuin muunkin Euroopan intressit parhaiten toteutuvat.

⁹⁸ Mrs Margot Wallström, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 11 February 2015
<http://www.government.se/content/1/c6/25/41/19/fd1df89a.pdf>

⁹⁹ Mrs Margot Wallström, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 11 February 2015
<http://www.government.se/content/1/c6/25/41/19/fd1df89a.pdf>

“The Government is entering office at a time of great uncertainty. Major conflicts are ongoing in Ukraine, Iraq, Syria and elsewhere. Sweden must be a strong voice in the world for freedom, peace, human rights and solidarity. We must participate actively in international cooperation, to ensure that both the UN and the EU shoulder greater responsibility for resolving these conflicts and providing help to victims. Russia’s annexation of Crimea is a breach of international law. Russia’s destabilisation of Ukraine must cease. Developments in our eastern neighbourhood will be one of our greatest challenges. Sweden must work to ensure that the EU assumes greater responsibility for security and development, both globally and in the EU’s neighbourhood.”¹⁰⁰

Ukrainan tapahtumat eivät aineiston perusteella näytä vaikuttaneen merkittävästi Ruotsin turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin. Liittoutumattomuuden katsottiin edelleen palvelevan hyvin Ruotsin turvallisuuden edistämistä ja sen katsottiin tarjoavan vakaan perustan sekä Ruotsin, että muiden maiden turvallisuudelle. Uusi hallitus totesi, ettei Ruotsi aio jatkossakaan hakea Naton jäsenyyttä, vaan toteuttaa turvallisuuspolitiikkaansa yhteistyössä Pohjoismaiden, EU:n YK:n ja Baltian maiden kanssa.

Swedish non-participation in military alliances continues to serve our country well. It creates a solid foundation for active accountability for both our own security and the security of others. Sweden will not apply for membership of NATO. A modern Swedish security policy will instead be built upon increased cooperation in the Nordic region, the Baltic Sea region, the EU and the UN.”¹⁰¹

Venäjä todettiin arvaamattomaksi ja turvallisuustilannetta epävakauttavaksi tekijäksi. Sen ei kuitenkaan katsottu uhkaavan yksittäisiä maita erikseen, vaan turvallisuutta yleisellä tasolla. Sotilaallisen uhan todennäköisyyttä pidettiin pienenä, muttei pitkällä aikavälillä mahdottomana. Venäjän toiminnan Ukrainassa todettiin todistava, että sotilaallisen uhan

¹⁰⁰ Statement of Government Policy 3 October 2014, 08 October 2014, Ruotsin valtion verkkosivut, <http://www.government.se/sb/d/574/a/247569>, s. 18 - 19

¹⁰¹ Statement of Government Policy 3 October 2014, 08 October 2014, Ruotsin valtion verkkosivut, <http://www.government.se/sb/d/574/a/247569>, s. 20

todennäköisyys on kasvanut aiemmasta tilanteesta, eikä vastaavien tapahtumien mahdollisuutta lähialueella voi sulkea pois uhkakuvista.

“The policies pursued by Russia, on the other hand, are unpredictable and destabilising. It is inconceivable that a military conflict in our region would only affect one country. A separate military attack directly targeting Sweden remains unlikely. However, crises and incidents - including those involving military force – may occur and in the longer term the threat of military attack can never be ruled out. Russia’s aggression towards Ukraine demonstrates that the risk of this has increased, in our neighbourhood as well.”¹⁰²

Sotilaallisen kriisinhallinnan merkitys vaikuttaa säilyneen Ruotsissa ennallaan Ukrainan tapahtumista huolimatta. Ruotsi aikoo jatkaa osallistumistaan EU:n kriisinhallintaan, sekä EU:n yhteisten puolustusratkaisujen kehittämiseen. Ruotsi osallistuu Euroopan puolustusviraston toimintaan, mukaan lukien ”pooling and sharing” toiminta ja sen intresseissä on kehittää EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa enemmän yhteiseen suuntaan.

“Sweden has contributed to all EU crisis management operations and has twice been framework nation for a temporary battle group as a part of the EU’s rapid reaction force. We participate in defence equipment co-operation within the framework of the European Defence Agency (EDA), including the attempted rationalisations of resources known as pooling and sharing. This cooperation has been valuable, and the work on the Nordic Battle Group, not least, has facilitated implementation of the Swedish defence reform. It is in Sweden's interests to drive this EU cooperation further... ... in a broader sense the EU, the Common Foreign and Security Policy and the solidarity among EU Member States are naturally vitally important.”¹⁰³

Ukrainan tapahtumien seurauksena Ruotsissa on jouduttu pohtimaan solidaarisuuslausekkeen merkitystä uudelleen ja on todettu, ettei sen merkitys ole muille EU:n jäsenmaille yhtä

¹⁰² Ruotsin puolustusministeriön julkaisu, International Defence Cooperation - Efficiency, Solidarity, Sovereignty, 29.9.2014, s. 15 - 16, <http://www.government.se/content/1/c6/24/90/62/35dd6450.pdf>

¹⁰³ Ruotsin puolustusministeriön julkaisu, International Defence Cooperation - Efficiency, Solidarity, Sovereignty, 29.9.2014, s. 35, <http://www.government.se/content/1/c6/24/90/62/35dd6450.pdf>

voimakas, kuin se on Ruotsille ollut. Aineistosta ilmeni, että keskustelun toivotaan jatkuvan ja Ruotsin puolustusratkaisua arvioidaan aidosti. Realististen arvioiden perusteella on valittava suunta joko takaisin Ruotsin aiemmin toteuttaman puolueettomuuspolitiikan suuntaan, tai sotilaallisen liittoutumisen suuntaan. Ruotsin puolustusministeriön raportissa mainittiin, että Natojäsenyys on tärkeässä roolissa tulevaisuuden suuntaa arvioidessa.

“Despite its central place in our own security policy doctrine, the declaration of solidarity is little known or understood in our neighbourhood... .. This discussion should lead to a sober and objective risk analysis and to a study of how the risk can be reduced. That can be done either by reducing the risk behaviour by returning to a more traditional, restrictive form of non-alignment, or by increasing our protection by participating in joint, collective defence ... This report can therefore not ignore NATO membership as a key issue for Swedish security policy.”¹⁰⁴

7. POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millainen merkitys EU:n yhteisellä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla on Itävallalle ja Ruotsille ja onko suhtautuminen muuttunut Ukrainan sodan syttymisen jälkeen. Tutkimusongelmaan pyrittiin löytämään vastaus seuraavien tutkimuskysymysten ja lisäkysymysten avulla:

- Miten EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on lausuttu Itävallassa ja Ruotsissa ennen Ukrainan sotaa?
- Miten EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on lausuttu Itävallassa ja Ruotsissa Ukrainan sodan syttymisen jälkeen?
- Onko Ukrainan sota vaikuttanut Itävallan ja Ruotsin EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeviin lausuntoihin?

Lisäkysymykset:

¹⁰⁴ Ruotsin puolustusministeriön julkaisu, International Defence Cooperation - Efficiency, Solidarity, Sovereignty, 29.9.2014, s. 66, 77 - 79, <http://www.government.se/content/1/c6/24/90/62/35dd6450.pdf>

1. Millaisia lausuntoja Itävallassa ja Ruotsissa on annettu EU:n sotilaallisen voiman käytöstä?
2. Millaisia lausuntoja Itävallassa ja Ruotsissa on annettu EU:n yhtenäisyydestä?
3. Miten Itävallan ja Ruotsin omat intressit vaikuttavat suhteeseen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan?

Tutkimus toteutettiin englanninkielisiin lähteisiin perustuen. Pääosa lähteistä on hankittu tarkasteltavien valtioiden omilta verkkosivuilta ja suurin osa on valtion ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin lausumia. Lähteitä voidaan pitää luotettavina ja niiden voidaan katsoa edustavan tarkasteltavan valtion virallista kantaa. Tarkasteltavaan aiheeseen olisi saanut huomattavasti syvemmän suhteen, jos lähdemateriaali olisi ollut mahdollista hankkia ja analysoida alkuperäiskielellä. Lähteiden valikoituminen englanninkielisiksi johtuu tutkijan kielitaidon rajallisuudesta. Englanninkielisten lähteiden voidaan kuitenkin katsoa edustavan sitä kuvaa, minkä kansainvälinen yleisö pääasiassa saa, koska molempien valtioiden viralliset kielet ovat maailmalla vähän käytettyjä. Ruotsia käytetään lähinnä pohjoismaissa ja saksaa muutamassa Euroopan maassa.

Tutkimuksen tuloksista ei ilmennyt mitään merkittävää yllättävää tietoa, vaan tulokset olivat linjassa yleisten käsitysten kanssa, joita tutkijalla oli ennakkoon tiedossa tarkastelun kohteena olevista maista. Tutkimus ei tuottanut merkittävää uutta tietoa, vaan syvensi tutkijan tietämystä aihealueesta. Joitain yllättäviä tuloksia kuitenkin ilmeni, kuten Ruotsin voimakas sitoutuminen Lissabonin sopimuksen solidaarisuuslausekkeeseen ja Itävallan selkeä linjanmuutos suhteessa EU:n Venäjää kohtaan asettamiin pakotteisiin.

Tutkimuksen suurimpana heikkoutena voi pitää lähdeaineiston suppeutta, mikä antaa mahdollisuuden virheellisten tulkintojen tekemiselle. Laajempi aineisto olisi mahdollistanut analyysivaiheessa tietojen paremman vertailtavuuden, jonka seurauksena tutkimustulosta olisi voinut pitää luotettavampana.

Lähdeaineiston määrä oli oletuksiin nähden huomattavan suppea, eikä se mahdollistanut tutkijan mielestä aihealueen täysin kattavaa tarkastelua. Tutkimuskysymyksiin nähden lähdeaineiston määrä oli kuitenkin riittävä ja tutkimuskysymyksiin saatiin kohtuullisen kattavat vastaukset. Esimerkiksi Ukrainan sodan alkamisen jälkeisestä Itävallan sisäisestä turvallisuuspoliittisesta keskustelusta löytyi hyvin vähän luotettavaa lähdemateriaalia, joten tulkinta sen suhteen oli osittain tehtävä ”lukemalla rivien välistä” muita aiheita koskevia

lausuntoja ja pyrittävä tulkitsemaan käytetyn kielen perusteella mahdollisia lausumattomia asioita.

Laadullinen sisällönanalyysi mahdollistaa parhaimmillaan täysin avoimen suhtautumisen lähdemateriaaliin ilman ennakkoon luotuja taustaoletuksia. Toki tutkijalla on aina olemassa joitain ennakkokäsityksiä, mutta ne on pyrittävä tiedostamaan eikä niiden saa antaa vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin.

Tässä tapauksessa molemmat tarkastelun kohteena olevat maat olivat tutkijalle vain pintapuolisesti tuttuja, eikä merkittäviä ennakko-oletuksia ollut. Ennakkotiedot perustuivat yleisesti jaettuihin käsityksiin. Tutkimustuloksiin voi vaikuttaa voimakkaasti tutkijan oma tulkinta käytetystä kielestä, jonka takia analyysissä käytettyä aineistoa on ripoteltu analyysiosion yhteyteen kriittisen tarkastelun helpottamiseksi. Tutkimuksen alussa pyrittiin tuomaan esille ne ennakko-oletukset, joita tutkijalla oli tarkastelun kohteena olevista maista.

7.1. Itävallan ja Ruotsin suhde EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ennen Ukrainan sodan alkamista

EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka koettiin Itävallassa merkittävänä ennen Ukrainan sotaa. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitys oli suuri ennen kaikkea Itävallan omien taloudellisten ja turvallisuusintressien edistäjänä. EU:n itäisen naapurisuusohjelman merkitys oli suuri Itävallan energiahuollon kannalta ja Itävalta korostikin kannanotoissaan Itä-Euroopan merkitystä EU:lle. EU:n naapurisuuspolitiikan katsottiin edistävän Itävallan omia intressejä lähinnä Itä-Euroopassa, Kaukasuksella ja Mustanmeren alueella. Aineistossa ilmeni toistuvasti Itävallan tukevan EU:n jäsenmaiden keskinäistä solidaarisuutta, mutta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tukemisen syyt vaikuttivat kuitenkin huomattavan itsekkäiltä.

Aineisto antaa Itävallasta hieman opportunistisen vaikutelman, koska tukea EU:n harjoittamalle politiikalle ilmeni lähinnä niillä osa-alueilla, jotka tukivat Itävallan omia intressejä, kuten EU:n itälaajentumisessa ja Itävallan lähialueen turvallisuustilanteen vakauttamisessa. Sotilaallisen voiman käyttöä pidettiin mahdollisena lähinnä kriisinhallinnassa ja kauppareittien turvaamisessa, mutta yhteisestä sotilaallisesta puolustuksesta puhumista vältettiin tai siitä ei ainakaan löytynyt aineistosta tukevia kannanottoja. Yhteisen puolustuksen toteutumista tulevaisuudessa ei toisaalta suljettu

poiskaan, mutta aineiston antaman kuvan perusteella sitä ei pidetty Itävallassa todennäköisenä puuttuvien uhkien takia.

Missään lausunnossa ei ilmennyt, että Itävalta olisi pitänyt EU:n itälaajentumista minkäänlaisena riskinä, vaikka tiedossa oli, ettei venäjä hyväksy lännen levittäytymistä vaikutuspiirinsä alueelle. Maiden käyttäytymisestä saa kuvan, ettei Venäjää pidetty riittävän voimakkaana uhkaamaan Euroopan Unionia sen tavoitellessa intressejään Itä-Euroopassa.

Itävallan Ukrainan sota edeltävissä lausunnoissa korostui voimakkaasti Itävallan tarve edistää EU:n yhteistä ääntä sen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Itävallassa pidettiin tärkeänä EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteutumista konsensusperiaatteella. Ulkopoliittisten eliittiklubien muodostamista vastustettiin ja korostettiin yhteisten päätösten merkitystä. Itävallassa ei katsottu, että yksikään EU:n jäsenvaltio olisi riittävän voimakas pärjätäkseen yksin kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Itävaltaan kohdistuvaa sotilaallista uhkaa pidettiin epätodennäköisenä, mutta sotilaallisen konfliktin mahdollisuutta lähialueella ei suljettu pois. Aineiston antaman kuvan perusteella juuri lähialueella mahdollisesti tapahtuva sotilaallinen konflikti on syynä asevelvollisuuden säilyttämisen kannatukselle Itävallassa. Sotilaallisen voiman käyttöön suhtauduttiin myönteisesti kriisinhallinnassa etenkin EU:n taisteluosastojen kautta. Kriisinhallinnan avulla Itävalta katsoi edistävänsä EU:n turvallisuusstrategian tavoitteita maailman konfliktipesäkkeiden rauhoittamiseksi ja kriisien leviämisen ehkäisemiseksi. EU:n turvallisuustavoitteiden katsottiin palvelevan hyvin Itävallan omia turvallisuustavoitteita ja aineiston antaman kuvan perusteella Itävalta on täysin sitoutunut EU:n turvallisuusstrategian tavoitteisiin. EU:n yhteisen puolustuksen kehittymistä ei pidetty todennäköisenä, mutta sen mahdollisuutta ei suljettu täysin poiskaan.

Aineiston antaman kuvan perusteella Itävalta piti suurimpina turvallisuusuhkina globaaleja uhkia, kuten ilmastonmuutosta, laitonta maahanmuuttoa, kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta, finanssikriisiä, terrorismia, sosiaalista eriarvoistumista ja alueellisten kriisien leviämistä. Pienenä valtiona Itävalta ei katsonut voivansa vastata näihin uhkiin yksin, vaan niiden torjuntaan tarvittiin EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Itävaltaan verrattuna Ruotsin suhde EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan vaikuttaa aineiston antaman kuvan perusteella solidaarisemmalta. Omien etujen tavoittelu ei ilmennyt aineistosta yhtä selkeästi, vaan Ruotsin näytti asettavan EU:n ja kansainvälisen järjestelmän edut omien valtiollisten etujensa kanssa rinnakkain. Aineistosta ilmeni toistuvasti Ruotsin suhtautuvan erittäin vakavasti Lissabonin sopimuksen solidaarisuuslausekkeeseen ja useissa

lähteissä todettiin Ruotsin sitoutuneen tarjoamaan apua, mikäli joku jäsenmaa joutuu aseellisen hyökkäyksen tai muun katastrofin kohteeksi. Samoissa lauseissa todettiin myös pääsääntöisesti Ruotsin oletettavan muilta jäsenmailta yhtä vakavaa suhtautumista lausekkeeseen.

Ruotsi suhtautui aineiston perusteella erittäin positiivisesti EU:n kriisinhallintaan ja useista lähteistä kävi ilmi, että Ruotsi on osallistunut kaikkiin EU:n kriisinhallintaoperaatioihin ja aikoo panostaa jatkossakin voimakkaasti. Ruotsi on muokannut asevelvollisuudesta luopumisen jälkeen asevoimiaan kriisinhallintaan sopivampaan suuntaan ja vähentänyt perinteiseen sodankäyntiin kykeneviä joukkojaan. Sotilaallisen hyökkäyksen todennäköisyyttä pidettiin Ruotsissa ennen Ukrainan sodan alkamista äärimmäisen epätodennäköisenä. Sotilaallisen hyökkäyksen epätodennäköisyydestä johtuen myös lausunnot sotilaallisesta liittoutumattomuudesta olivat vähäisiä ja kielteisiä. Ruotsin valitseman liittoutumattomuuden nojaavan ja yhteistyötä korostavan linjan katsottiin palvelevan Ruotsin turvallisuustarpeita riittävän hyvin.

EU:n yhteisen äänen merkitys oli Ruotsille suuri ennen Ukrainan sodan alkamista. Yhteisen äänen katsottiin mahdollistavan pienen valtion intressien tavoittelun merkittävästi tehokkaammin, kuin yksittäisen valtion itsenäisen toiminnan. Sotilaallisten uhkien sijaan Ruotsin lausunnoista kävi ilmi, että Ruotsi varautuu globaaleihin uusiin turvallisuushkiin, kuten terrorismin torjuntaan, ilmastonmuutoksen torjuntaan, konfliktien leviämisen ehkäisyyn ja eriarvoisuuden vähentämiseen. Ruotsi korosti myös ulkopolitiikassaan voimakkaasti pehmeiden arvojen ja sosiaalisen turvallisuuden edistämistä. Globaalien uusien uhkien katsottiin olevan niin kokonaisvaltaisia, että niiden torjumiseen tarvitaan EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa oman ulko- ja turvallisuuspolitiikan osittaiseksi korvaajaksi.

7.2. Ukrainan sodan vaikutus maiden suhtautumiseen EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kohtaan

Itävallan suhtautumisesta EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan Ukrainan sodan alkamisen jälkeen on hyvin vähän englanninkielisiä lausuntoja. Aistittavissa on, että Itävalta suhtautuu Venäjän aggressiivisuuteen huomattavalla varovaisuudella verrattuna esimerkiksi Baltian maiden kannanottoihin. Baltian maat ovat selväsanaisesti tuominneet Venäjän toimet Ukrainassa ja vaatineet Krimin palauttamista takaisin Ukrainalle. Osa Baltian maista on jopa ilmoittanut tukevansa Ukrainaa aseellisesti.

Itävalta on muun EU:n linjan mukaisesti torjunut sotilaallisen voimankäytön mahdollisuuden osana EU:n toimintaa Ukrainan kriisin ratkaisemiseksi. Sotilaallisen voimankäytön sijaan Itävalta on pitänyt tärkeänä konfliktin rauhanomaista ratkaisua ja korostanut Minskin tulitaukosopimuksen täytäntöönpanon merkitystä voimakkaasti tilanteen rauhoittamiseksi ja neuvottelevan tien avaamiseksi.

Ukrainan sodan syttymisen jälkeen Itävallan suhtautuminen EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan muuttui aineiston perusteella selvästi varovaisemmaksi. Tämän voi katsoa johtuvan useasta eri syystä, mutta keskeisimpinä syinä voi pitää Itävallan voimakasta riippuvuutta Itä-Euroopan kautta tulevasta energiasta. Itä-Eurooppa on pitkään ollut Itävallalle kiinnostava ulkomaankaupan kohde, joten se vaikuttaa osaltaan varovaisuuteen ja haluun mahdollisimman nopeaan rauhanratkaisuun. EU:n yhteisen äänen merkitys on Itävallan osalta vähentynyt merkittävästi. Se on toistaiseksi pysynyt mukana EU:n yhtenäisessä linjassa, mutta on esittänyt poikkeavia mielipiteitä pakotelinjaan.

Itävalta on esittänyt muutoksia EU:n itäisen naapurisuuspolitiikan toteuttamiselle. Itävallan lausuntojen mukaan laajentumispolitiikassa tulisi jatkossa ottaa merkittävästi paremmin huomioon yksittäisten maiden yksilölliset erityispiirteet ja kohdella niitä sen mukaisesti. Lisäksi Itävalta on esittänyt, että geopolitiikka tulisi ottaa paremmin huomioon laajentumispolitiikassa. Itävallan esityksen mukaan itäisessä naapurisuuspolitiikassa pitäisi ottaa huomioon naapurin intressien lisäksi myös naapurin naapurin intressit.

Nämä kannanotot on selvästi tarkoitettu Venäjän intressien huomioon ottamiseksi. Ukrainan sota on osoittanut, että Venäjä ei suvaitse EU:n laajentumista omaan vaikutuspiiriinsä, mikä tuli yllätyksenä eurooppalaisille poliitikoille. Venäjän reaktio on selvästi vaikuttanut Itävallan rohkeuteen toteuttaa ulkopoliittikkaa pelkästään omien intressiensä mukaisesti. Jatkossa on kohtuullisen varmaa, että Itävalta tulee ottamaan huomioon Venäjän intressit ennen omien intressiensä esiintuomista osana EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Itävallan sotilaallisen liittoutumattomuuden voi tulkita osaltaan vaikuttavan siihen, ettei Itävalta tuomitse Venäjän toimia kovemmin, vaan se on varovainen Venäjän toimintaa koskevissa kannanotoissaan. Itävalta on konfliktin edetessä suhtautunut jatkuvasti skeptisemmin EU:n Venäjää vastaan asettamiin pakotteisiin, vaikka se konfliktin alkuvaiheessa suhtautuikin niihin erittäin myönteisesti.

Tämä selkeä linjan muutos oli yksi yllättävimpiä tuloksia, mitä tutkimuksessa ilmeni. Muut Euroopan maat ovat pääsääntöisesti pysyneet kannassaan konfliktin alusta lähtien eikä merkittäviä mielipiteen muutoksia ole ollut havaittavissa. Osa Itä-Euroopan maista, kuten

Unkari ja Tšekki ovat huomioineet alusta saakka Venäjän ja pyrkineet ottamaan sen intressit huomioon omissa kannanotoissaan. Kreikka muutti merkittävästi kantojaan kriisin kuluessa, mutta sen voi katsoa johtuneen uuden puolueen vaalivoitosta.

Itävallalla on myös historiallisia kokemuksia Neuvostoliiton vaikutuspiirissä olemisesta kylmän sodan ajalta. Kokemusten voi käyttäytymisen perusteella päätellä olevan vielä liian tuoreessa muistissa, joten siltäkin kannalta tarkasteltuna varovaisuus on ymmärrettävää. Tosin Baltian maiden kokemuksia Neuvostoliitosta voi pitää Itävallan vastaavia merkittävästi negatiivisempina ja silti ne uskaltavat ottaa tiukasti kantaa Ukrainan tilanteeseen. Baltian maiden rohkeuteen vaikuttaa luonnollisesti niiden vankka Naton tarjoama selkänöja ja turvatakuut.

Ukrainan sodan alkamisen jälkeen Ruotsin turvallisuuspoliittinen keskustelu vaikuttaa aineiston perusteella terävöityneen huomattavasti, vaikka lausunnoista ei olekaan havaittavissa merkittäviä linjanmuutoksia. Lausuntojen antaman kuvan perusteella aseellisen konfliktin syttymistä Euroopassa ei pidetty mahdollisena ennen Ukrainan sodan syttymistä.

Ruotsin ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja itsessään ei vaikuta merkittävästi muuttuneen, mutta kannanotot ovat olleet aiempaa huomattavasti voimakkaampia. Ruotsi suhtautuu edelleen kielteisesti sotilaalliseen liittoutumiseen etenkin Naton suhteen, mutta keskustelu Natoliittoutumisesta on voimistunut. Euroopan yhteisen puolustuksen suhteen Ruotsissa ollaan skeptisiä ja turvallisuuspolitiikkaan on haettu uutta suuntaa ennen kaikkea pohjoismaisen puolustusyhteistyön merkeissä. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole todennäköistä, että Ruotsissa olisi halua minkäänlaiseen puolustusliittoon edes pohjoismaisella tasolla, vaan puolustusyhteistyö halutaan toteuttaa koulutuksellisesti, toimintoja yhtenäistämällä ja kaluston yhteishankinnoilla.

Ruotsi on tukenut täysin EU:n yhteistä linjaa Ukrainan suhteen ja pyrkii edelleen edistämään EU:n itäistä naapurisuuspolitiikkaa Ukrainan sotaa edeltäneeseen tapaan. Ruotsi tuomitsee Venäjän toimet Ukrainassa Itävaltaa selvästi suuremmin ja painottaa EU:n yhteisen äänen merkitystä.

Ruotsi on Itävallan tavoin torjunut sotilaallisen voimankäytön mahdollisuuden Ukrainan konfliktin ratkaisemiseksi ja pysynyt EU:n yhtenäisessä linjassa. Sotilaallisen voimankäytön sijaan Ruotsikin korostaa neuvotteluratkaisun merkitystä, mutta tukee täysin talouspakotteiden käyttöä Venäjän painostamiseksi. Ruotsi todennäköisesti suhtautuisi myönteisesti, mikäli EU pyrkisi rauhoittamaan tilannetta kriisinhallintajoukoilla ja kansainvälisellä kriisinhallintaoperaatiolla. Tällaisen operaation todennäköisyys on kuitenkin

pieni, koska Venäjä on YK:n turvallisuusneuvoston pysyvä jäsen ja pystyy estämään operaation mandaatin saamisen. Euroopan Unionista tuskin löytyy tahtoa suorittaa kriisinhallintaoperaatiota Venäjän sotatoimialueella ilman YK:n mandaattia.

Ruotsissa katsotaan turvallisuustilanteen heikentyneen aiemmasta merkittävästi eikä tulevaisuus näytä enää niin varmalta, kuin ennen Ukrainan sotaa. Ukrainan sodan seurauksena Ruotsissakin on pohdittu uudelleen Lissabonin sopimuksen solidaarisuuslausekkeen merkitystä ja painoarvoa. Solidaarisuuslauseke on jo vuosia sisällytetty osaksi Ruotsin puolustusdoktriinia, mutta Ruotsissa myönnetään, ettei sen painoarvo ole muissa EU-maissa samalla tasolla, kuin heillä itsellään.

Ruotsin suhtautumista tarkastellessa on huomioitava, että Ukrainan konfliktin aikana Ruotsin hallituskokoonpano vaihtui porvarihallituksesta vasemmistovoittoiseen hallitukseen. Tämä vaikuttaa merkittävästi Ruotsin liittoutumattomuuspolitiikan kehityssuuntaan. Ruotsin puolustusministeriön raportti turvallisuuspolitiikan kehittymismahdollisuuksista kuitenkin vaatii liittoutumattomuuskeskustelun herättämistä ja kaikkien mahdollisuuksien avointa tarkastelua. Raportin mukaan Ruotsi tulee syventämään puolustusyhteistyötään Suomen, Pohjoismaiden ja EU:n kanssa, mutta näillä suunnilla puolustusliiton mahdollisuutta ei mainittu olevan olemassa. Puolustusliiton sijaan Ruotsi pyrkii hakemaan kustannustehokkuutta yhteisten harjoitusten, kalustohankintojen ja muun yhteistyön saralla.

Ruotsin puolustusministeriön raportin mukaan on epätodennäköistä, että Ruotsi joutuisi yksin sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi. Mahdollinen sotilaallinen hyökkäys liittyisi laajempaan kansainväliseen tilanteeseen, jossa joku konfliktin osapuolista kokisi tarpeelliseksi käyttää Ruotsin maa-alueita omien sotilaallisten tavoitteidensa edistämiseen. Raportissa todettiin, että turvallisuuskeskustelun seurauksena Ruotsin tulisi valita palaako se vanhaan puolueettomuuspolitiikkaan vai liittykö se Naton jäseneksi. Lisäksi raportissa todettiin, että mahdollinen Natojäsenyyden hakeminen tulisi tehdä Suomen kanssa samaan aikaan.

EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitys Ruotsin omien tavoitteiden ajamiselle ei ole niin selkeä, kuin Itävallan osalta. Ruotsi on joko sitouttanut tavoitteensa selkeästi osaksi EU:n yhteisiä tavoitteita tai sitten se on hyväksynyt EU:n yhteiset tavoitteet omiksi tavoitteikseen. Aineiston perusteella Ruotsi ei käytä EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa yhtä selkeästi omien tavoitteidensa ajamiseen, kuin Itävalta.

7.3. Itävallan ja Ruotsin eroavaisuuden ja yhtäläisyydet suhteessa EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan

Kokonaisuutena tarkasteltuna EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitys on suuri molemmille tarkastelun kohteena oleville maille, mutta maiden välillä on kuitenkin eroavaisuuksia. Itävaltaa koskevan aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että Itävalta pyrkii käyttämään EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa maksimaalisesti omien intressiensä ajamiseen.

Lausunnot EU:sta ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkityksestä olivat positiivisia silloin, kun ne edistivät Itävallan omia tavoitteita esimerkiksi EU:n itäisen naapurisuuspolitiikan suhteen. Pakotteiden suhteen Itävalta kuitenkin erkaantui osittain yhteisestä linjasta, koska vaikutti siltä, että ne saattaisivat olla ristiriidassa Itävallan omien intressien kanssa. Venäjän toiminnan seurauksena Itävalta on pyrkinyt muuttamaan EU:n laajentumispolitiikkaa Venäjälle suotuisampaan suuntaan.

Ruotsia koskevan aineiston perusteella voi tulkita, että Ruotsin suhde EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on säilynyt Itävaltaan verrattuna selvemmin entisellään. Vaikuttaa siltä, että Ruotsi pitää aidosti EU:n tavoitteita myös omien etujensa mukaisena ja pyrkii edistämään EU:n yhtenäistä linjaa Venäjän toimista huolimatta.

Sotilaallisen liittoutumattomuuden suhteen vaikuttaa siltä, että Itävalta on säilyttänyt oman linjansa ennallaan, eikä painetta liittoutumattomuuspolitiikan suunnan muuttamiselle ole herännyt. Ruotsissa liittoutumattomuudesta on aineiston antaman kuvan perusteella herännyt Itävaltaa huomattavasti voimakkaampi keskustelu ja aiemman linjan kestävyyttä on huomattavasti enemmän kyseenalaistettu. Suoranaisesti liittoutumista ei ole Ruotsissa vielä tuotu esille todellisenä vaihtoehtona, mutta Suomen tapaan Ruotsissakin halutaan selvittää liittoutumattomuuden ja Natoliittoutumisen etuja ja haittoja.

Kumpikaan maa ei pidä EU:n sotilaallista voimaa yhteisenä, vaan katsoo jäsenmaiden toimivan ensisijaisesti omien etujensa mukaan mahdollisen sotilaallisen uhan kohdatessa. Ruotsissa solidaarisuudelle annetaan merkittävä painoarvo, mutta samalla tunnustetaan, ettei mitään sitovaa sopimusta sotilaallisen avun antamisesta ole olemassa.

Molempien lausunnoista ilmeni, että ne pitävät Natoa eurooppalaisten valtioiden ensisijaisena turvallisuusratkaisuna. PFP-kumppanuudelle annettiin merkitystä rauhanajan toiminnassa, mutta kumpikaan ei oletanut Naton turvatakuiden koskevan liittoumaan kuulumattomia

maita. EU:n turvallisuutta lisäävään vaikutukseen kuitenkin vaikutetaan luottavan vahvasti, koska molemmat maat pitävät Venäjän toimista huolimatta omaa joutumistaan Ukrainan kaltaiseen tilanteeseen epätodennäköisenä.

Kumpikaan maista ei aineiston perusteella kannata sotilaallisen voiman käyttöä Ukrainan tilanteen ratkaisemiseksi, vaan pyrkii edistämään neuvotteluilla aikaan saatavaa rauhanratkaisua. EU:n linjan mukaisesti kumpikaan valtio ei myöskään aineiston perusteella kannata Ukrainan tukemista aseellisesti, vaan pyrkii rauhanomaiseen ratkaisuun. Molemmat valtiot ovat selkeästi tuominneet Venäjän toimet Itä-Ukrainassa. Krimin miehittämistä ja liittämistä pidetään kansainvälisten lakien vastaisena ja molemmat tuomitsevat Venäjän harjoittaman Itä-Ukrainan kapinallisten sotilaallisen tukemisen. Kumpikin valtio on toistaiseksi pysynyt EU:n yhteisen linjan takana eikä kumpikaan ole vaatinut vähään aikaan Krimin palauttamista Ukrainalle.

Molempien maiden lausunnoista on kuitenkin havaittavissa, että usko Euroopan Unioniin rauhan takaajana on karissut. EU ei ollutkaan täydellinen rauhan varmistaja, vaan osin EU:n toiminnan seurauksena Venäjä katsoi intressiensä olevan uhattuna ja puuttui tilanteeseen.

Ruotsin ulkopoliittiset tavoitteet EU:n yhteiselle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle vaikuttavat Itävallan vastaavia huomattavasti pehmeämmiltä. Ruotsi pyrkii EU:n kautta edistämään pehmeitä arvoja, kuten vähemmistöjen oikeuksia, tasa-arvoa, vapautta ja solidaarisuutta. Itävallan intressit vaikuttavat huomattavasti pragmaattisemmilta.

Itävalta pyrkii edistämään pääasiassa ja selkeämmin kaupan rajoitteiden poistamista ja työvoiman vapaata liikkumista omien intressiensä mukaisesti. EU:n itäinen kumppanuusohjelma palvelee merkittävästi Itävallan tavoitteita talouden saralla. Itävallan intresseissä vaikuttaa myös olevan Ruotsia huomattavasti voimakkaammin kovan turvallisuuden lisääminen lähialueellaan. Itävalta katsoo EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan olevan hyvä työkalu esimerkiksi kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja laittoman maahanmuuton ehkäisyssä.

Ruotsi vaikuttaa analyysin perusteella arvottavan EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan selkeämmin ulospäin suuntautuvaksi verrattuna Itävaltaan. Ruotsi vaikuttaa avoimemmin pyrkivän edistämään maailman kriisipesäkkeiden rauhoittamista ja länsimaisten arvojen levittämistä, kun taas Itävalta vaikuttaa liittävän samat aspektit voimakkaammin omien intressiensä tavoitteluun. Aineiston perusteella Ruotsin toiminnassa ei vastaava ilmennyt niin selkeästi. Ruotsin lausunnoista sai kuvan, että Ruotsi pitää EU:n roolia maailman kriisipesäkkeiden rauhoittajana tärkeämpänä, kuin Itävalta. Itävalta korosti monessa

yhteydessä osallistuvansa aktiivisesti EU:n kriisinhallintaan, mutta sen sillä tavoitteet eivät tulleet selkeästi ilmi. Ruotsi toi omissa kannanotoissaan selkeästi esille mitä se tavoittelee osallistumisellaan EU:n kriisinhallintaan ja rauhanrakentamiseen.

Molempien valtioiden suhtautuminen Venäjään muuttui Ukrainan sodan jälkeen selkeästi varovaisemmaksi, mutta Venäjän toiminnan seurauksena annetut lausunnot lähtivät hieman eri suuntiin. Itävallan lausunnot alkoivat painottaa Venäjän toiminnan ymmärtämistä ja Venäjän huomioon ottamista EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, kun taas Ruotsin lausunnot korostivat EU:n yhtenäisen linjan ja yhteisen äänen voimistamista ja vahvistamista. Itävallan suhtautuminen poikkesi selvästi sen linjasta Ennen Ukrainan sotaa, mutta Ruotsi voimisti aiemmin harjoittamaansa ulkopolitiikan suuntausta.

7.4. Itävallan ja Ruotsin linja verrattuna Suomeen

Itävallan ja Ruotsin suhteista EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan löytyy paljon yhtäläisyyksiä Suomessa käytävään keskusteluun. Itävalta ja Suomi vaikuttavat suhtautuvan Venäjään suurella varovaisuudella. Molempien kohdalla se on ymmärrettävää historian valossa. Suomi kävi omat sotansa Venäjää vastaan ja Itävalta oli kylmän sodan aikana Venäjän miehittäjä. Ruotsin jossain määrin rohkeampaa suhtautumista voi ymmärtää sen pitkän rauhallisen historian valossa. Sekä Itävallassa, että Suomessa on osittain suhtauduttu negatiivisesti EU:n Venäjäpakotteisiin, mutta molemmat maat ovat kuitenkin olleet mukana EU:n yhtenäisessä pakoterintamassa.

Aineistosta saadun kuvan perusteella Itävallan ja Ruotsin suhtautuminen Venäjään muuttui hieman Ukrainan sodan alkamisen jälkeen, mutta ulospäin tarkoitetuissa lausunnoissa niiden linja vaikutti maan sisällä yksimielisesti hyväksytyltä. Itävallasta ei ilmennyt kannanottoja, jotka olisivat poikenneet ulkoministerin lausunnoista, eikä Ruotsista ilmennyt kannanottoja, jotka olisivat poikenneet maan ulospäin antamasta viestistä.

Suomi erosi molemmista maista siinä mielessä, että ulospäin annettiin kahdensuuntaista viestiä. Pääministeri pysyi tiukasti EU:n pakotteita tukevalla linjalla, kun taas Ulkoministeri antoi omalta osaltaan pääministerin linjasta poikkeavia lausuntoja, jotka kyseenalaistivat pakotepolitiikan järkevyyden.

Kaikki kolme maata ovat edelleen vahvasti sotilaallisen liittoutumattomuuden kannalla. Suomessa ja Ruotsissa on kuitenkin Ukrainan sodan seurauksena herännyt aiempaa

voimakkaampi keskustelu Natoliittoutumisesta. Molemmissa maissa osa puolueista vaatii ainakin liittoutumattomuuden ja liittoutumisen välisten erojen, sekä etujen ja haittojen selvittämistä. Itävallassa ei aineiston perusteella ole merkittävästi lisääntynyt sotilaallisen liittoutumisen mahdollisuus.

Pehmeiden arvojen ja kovien arvojen edistämisessä Suomi vaikuttaa sijoittuvan Itävallan ja Ruotsin suhteen maiden keskivaiheille suhteessa niiden tavoittelemaan EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

7.5. Itävallan ja Ruotsin suhde EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan konstruktivismin näkökulmasta

Ukrainan sodan alkua edeltävänä aikana käsitys Euroopan sosiaalisista rakenteista oli erilainen, mitä se on Ukrainan sodan alkamisen jälkeen. Ukrainan sota vaikutti yhteisesti jaettuihin käsityksiin Euroopan sosiaalisen järjestelmän rakenteista. Ennen Ukrainan sotaa oli vallalla käsitys kestävän rauhan rakenteista, joiden perusteella Itävallan ja Ruotsin identiteetit olivat muotoutuneet.

Ukrainan sodan alkaminen muutti yleisesti jaettuja käsityksiä Euroopan sosiaalisista rakenteista ja sen seurauksena Itävallan ja Ruotsin identiteetit muuttuivat. Eurooppa ei enää ollutkaan ikuisen rauhan tyyssija, vaan sotilaallisen konfliktin mahdollisuus palasi takaisin rakenteisiin. Itävallan identiteetti näyttää muuttuneen itsevarmasta ja turvallisesta varovaisempaan ja turvattomampaan suuntaan, kun Ruotsin turvallisuusidentiteetti näyttää muuttuneen kriisinhallintapainotteisesta takaisin perinteisen puolustusidentiteetin suuntaan.

Identiteettien muutosten seurauksena valtioiden intressit ovat muuttuneet ja sen seurauksena myös valtioiden harjoittama toiminta joutuu muutoksen kohteeksi. Itävalta toimii Ukrainan sodan seurauksena varovaisemmin ja Venäjää ymmärtävämmin, kun taas Ruotsin toiminta näyttää muuttuneen aktiivisempaan ja EU:n yhtenäistä ääntä korostavampaan suuntaan.

7.6. Mahdollinen jatkotutkimus

Tutkimuksen aikana muodostui kohtuullisen hyvä yleiskuva Itävallan ja Ruotsin suhteesta EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, mutta kuva jäi pääosiltaan pintapuoliseksi. Ukrainan

sotaa edeltävältä ajalta löytyi kattavasti tutkimusaineistoa, mutta Sodan alun jälkeiseltä ajalta vain pintapuolisesti. Venäjän toiminta Ukrainassa yllätti koko Euroopan ja vaikuttaa siltä, ettei kumpikaan maa ollut vielä saanut muodostettua ulko- ja turvallisuuspoliittista ajatteluaan uusiksi konfliktin jälkeiseen aikaan. Ukrainan sodan jälkeistä aikaa käsittelevä tutkimusaineisto antoi lähinnä kuvan maiden ensireaktioista, eikä niiden perusteella voi vielä pohtia maiden ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulevaisuuden näkymiä.

Muutaman vuoden päästä dataa olisi varmasti enemmän syvempään ja tarkempaan analyysiin, jolloin voisi keskittyä kapeampiin teemoihin ja pureutua niihin syvemmin. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia mihin suuntaan maiden liittoutumattomuuspolitiikka liikkuu. Tutkimukselle antaisi lisäarvoa myös se, jos hallitsisi molempien maiden kielen. Tutkimushetken kielitaito ei vielä mahdollistanut maiden kotimaisilla kielillä olevan aineiston tutkimista. Saksaksi ja ruotsiksi olisi löytynyt nykyistä merkittävästi suurempi määrä dataa.

8. LÄHTEET

8.1. Tutkimuskirjallisuus

Jackson, Robert & Sørensen, Georg, Introduction to International Relations, Theories and Approaches, Second edition, Oxford University Press 2003

Limnell, Jarno Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia 2009

Miles, Matthew B & Huberman A. Michael, Qualitative Data Analysis: An Expanded Source Book, Second Edition, Sage Publications, 1994

Pietilä, Veikko, Sisällön erittely, Gaudeamus, 1976

Raitasalo, Jyri, Turvallisuusympäristön muutos ja Suomen puolustus, maanpuolustuskorkeakoulu, 2008

Seitamaa-Hakkarainen, Pirita, Kvalitatiivinen sisällönanalyysi, 1999, www.metodix.com

Sipilä, Joonas & Koivula, Tommi, Kuinka strategiaa tutkitaan, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita No 52, 2013

Sirén, Torsti Strateginen kommunikaatio ja informaatio-operaatiot 2030, 2009, Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos, Julkaisusarja 2: Artikkelikokoelmat, N:o 7.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, 10. uudistettu painos, Tammi, 2009

Wendt, Alexander, Social Theory of International Politics, Cambridge University Press, 1999 2003

Wendt, Alexander "Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics" International Organization, Vol. 46, No. 2. (Spring, 1992)

8.2. Muut lähteet

Austrian Security Strategy, 2014

Euroopan Unionin turvallisuusstrategia, 2003

Lissabonin sopimus, miten sopimus muuttaa Euroopan Unionia? Eurooppatiedotus, Ulkoasiainministeriö, 2010

Ruonala, Marko, EU-perusteos, 2. uusittu painos, Ulkoasiainministeriö, 2011

Ruotsin puolustusministeriön julkaisu, Ministry of Defence, 2013

Lehtiartikkeli, Helsingin Sanomat, 31.1.2013

8.3. Internetlähteet

Itävallan ulkoministeriön verkkosivut: <http://www.bmeia.gv.at>

[Ruotsin](#) valtion verkkosivut: <http://www.government.se>

Suomen ulkoministeriön verkkosivut:

<http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=222270&contentlan=1&culture=fi-FI>

Artikkeli, Austria's Security and Defence Policy, Itävallan puolustusvoimien kotisivut, http://www.bundesheer.at/english/td_international/artikel.php?id=25

Itävallan ulkoministeriön raportti, Foreign and European Policy Report, 2013

Speech given by H.E. Michael Spindelegger on "Responding to European and international challenges: Austria's foreign policy", Harvard, 24. September 2012, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

Statement by Mr. Michael Spindelegger, Federal Minister for European and International Affairs of Austria, New York, 4 May 2010

Key Note Address by Foreign Minister Michael Spindelegger at the event celebrating the 20th anniversary of the Austrian Society for European Politics, Wien 28. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

Speech of Foreign Minister Michael Spindelegger on the Crisis of the EU and Euro-Zone - Austria's Response, London, 10. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

Statement on Ukraine by Federal Minister Sebastian Kurz at the plenary session of the Austrian Parliament, 24.2.2014, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2014/>

Speech given by H.E. Michael Spindelegger on "Responding to European and international challenges: Austria's foreign policy", Harvard, 24. September 2012, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

Speech of Foreign Minister Michael Spindelegger: Austria's foreign policy focus on the Black Sea and Caucasus region, Wien, 14. March 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2011/>

Key Note Address by Foreign Minister Michael Spindelegger at the event celebrating the 20th anniversary of the Austrian Society for European Politics, Wien 28. November 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

Speech of Vice-Chancellor and Federal Minister Dr. Michael Spindelegger at the Foreign Policy and United Nations Association of Austria (UNA-Austria), Wien, 26. November 2012, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/>

Speech of Foreign Minister Michael Spindelegger: Austria's foreign policy focus on the Black Sea and Caucasus region, Wien, 14. March 2011, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2011/>

Opening Speech by Foreign Minister Sebastian Kurz at the Conference of the Foreign Ministry and Carnegie Europe on the future of the European Neighbourhood Policy, <http://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/press/speeches-and-interviews/2015/03/>

Statement by Mr. Sebastian Kurz, Minister for Europe, Integration and Foreign Affairs of Austria, at the twenty-first meeting of the OSCE Ministerial Council, Basel, 4 December 2014, <http://www.osce.org/cio/131191?download=true>

Ruotsin pääministeri, Mr Fredrik Reinfeldt, Statement of Government Policy, 5 October 2010, <http://www.government.se/sb/d/574/a/152844>

Statements of Foreign Policy 2008, <http://www.government.se/sb/d/3103/a/116839>

Ruotsin valtion verkkosivut, Statement of Government Policy, 15 September 2011,
<http://www.government.se/sb/d/574/a/175219>,

Mr Carl Bildt, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2013, 13.2.2013,
<http://www.government.se/sb/d/574/a/209055>

Mr Carl Bildt, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2013, 13.2.2013,
<http://www.government.se/sb/d/574/a/209055>

Statement of Government Policy 3 October 2014, 08 October 2014, Ruotsin valtion verkkosivut, <http://www.government.se/sb/d/574/a/247569>

Ruotsin valtion verkkosivut, Statement of Government Policy, 17 September 2013,
<http://www.government.se/sb/d/574/a/224082>

Mr Carl Bildt, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 2013, 13.2.2013,
<http://www.government.se/sb/d/574/a/209055>

Frederik Reinfeldtin puhe hampurissa, 28.2.2011,
<http://www.government.se/content/1/c6/24/95/71/6dfe5e34.pdf>

Mrs Margot Wallström, Minister for Foreign Affairs, Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 11 February 2015
<http://www.government.se/content/1/c6/25/41/19/fd1df89a.pdf>

Statement of Government Policy 3 October 2014, 08 October 2014, Ruotsin valtion verkkosivut, <http://www.government.se/sb/d/574/a/247569>

Ruotsin puolustusministeriön julkaisu, International Defence Cooperation - Efficiency, Solidarity, Sovereignty, 29.9.2014
<http://www.government.se/content/1/c6/24/90/62/35dd6450.pdf>